

УДК 61(092)(477.51)«185/191»

Олександр Асадчев

СЕЛИЩЕ РАДУЛЬ ЧЕРНІГІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГЕНЕРАЛЬНОГО ОПИСУ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ

DOI: 10.58407/litopis.240306

© О. Асадчев, 2024. CC BY 4.0

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6818-9207>

*Метою статті є оприлюднення виявленого в ЦДІАК України документа, що стосується історії селища Радуль (колишньої слободи). Дослідження здійснено з використанням загальнонаукових методів аналізу та синтезу, історико-критичного, архівної евристики та реконструкції тексту опису слободи Радуль під час проведення Генерального опису Лівобережної України, поданого скорописом другої половини XVIII ст. Наукова новизна дослідження полягає у введенні до наукового обігу невідомого раніше писемного джерела, яке відзначається високим ступенем інформативності, щодо історії селища Радуль. Матеріали Генерального опису містять цінні відомості про домашнє господарства, промисли та ремесла мешканців, розмір податків, чисельність, вік, працездатність, походження та родинні зв'язки населення, а також інформацію щодо часу заселення тієї чи іншої родини у слободі. **Висновки.** Значимість наведеного документа досить велика. Адже й досі про час заснування Радуля в наукових колах немає єдиної обґрунтованої думки. Незважаючи на багатоваріантність написання літер, різні почерки, велику кількість помилок і викривлень прізвищ та імен, а також незадовільний загальний стан збереження документа, що в багатьох випадках ускладнив його прочитання, відомості Генерального опису дозволяють фактично стверджувати, що певна частина родин старообрядців заселилася у слободі Радуль ще за часів гетьмана Івана Мазепи. Оприлюднення цього документа неабияк слугуватиме охочим здійснити генеалогічні дослідження свого роду.*

Ключові слова: Генеральний опис Лівобережної України, Радуль, Любецька сотня, Чернігівський полк.

Селище Радуль, у XVIII–XIX ст. слобода, розташоване на березі Дніпра на 12 км північніше від Любеча. За адміністративним поділом до часу ліквідації полково-сотенного устрою Лівобережної України в 1782 р. слобода Радуль перебувала в складі Любецької сотні Чернігівського полку.

Наприкінці 60-х – поч. 70-х рр. XVII ст. розпочався значний вплив людей російського походження на Лівобережну Україну. З огляду на те, що землі Радульського острова обмежувалися з усіх сторін або лісами та болотами, або озерами та річками (Дніпро і Переділ) із великими заплавами луками, тут оселилися старообрядці-втікачі. Коротка історія Радуля викладена в розвідці О. Асадчева¹.

Звернення до матеріалів Генерального опису Лівобережної України, який проводився з жовтня 1765 р. по 10 лютого 1769 р. і мав на меті посилення колонізаторської політики Російської імперії на теренах Гетьманської України, дозволяє встановити, хто й коли зі старообрядців-втікачів оселився в Радулі, їх сімейний стан, яке вони мали майно, худобу, якими промислами займалися тощо. Адже матеріали опису є досить цінним історичним, статистичним і генеалогічним джерелом, унікальною писемною пам'яткою української та російської мов, у якій відображено систему антропонімів Лівобережної України у др. пол. XVIII ст., яка включала імена, патроніми (андроніми, матроніми) та прізвиська. У переважній більшості населення прізвищ у теперішньому значенні на той час ще не було².

¹ Асадчев О. Селище міського типу Радуль: короткий історичний нарис. Книга Пам'яті селища Радуль Чернігівського району Чернігівської області. Ніжин: Вид-ць ПП Лисенко М., 2020. С. 6–91.

² На території всієї Російської імперії для означення родового імені застосовувалося слово «прозвание», і, лише починаючи з третього десятиліття XIX ст., в офіційних документах почали використовувати слово «фамілія»

Відповідно до указу імператриці Катерини II від 10 листопада 1764 р. було остаточно скасовано політичний інститут гетьманства, а управління Лівобережною Україною доручено Другій Малоросійській колегії на чолі з президентом, графом П.О. Рум'янцевим-Задунайським, який одночасно обіймав посаду генерал-губернатора Малоросії³.

У 1765 р. після інспекційного об'їзду ввіреної йому території Лівобережної України П. Рум'янецв видав наказ щодо початку Генерального опису, що являв собою перепис населення й облік земельного фонду та іншого майна на території Гетьманської України. Насамперед перепис носив фіскальний характер, головною метою його було закріпачення селян, поширення на українські землі загальноімперського законодавства, налагодження стабільного надходження податків до державної скарбниці від населення Лівобережної України, а також визначення точної кількості козаків як службового класу. Тому можна припускати, що в матеріалах Генерального опису, як і в звичайних ревізіях, також можливе приховування даних чи подання недостовірних. Як відомо, після проведення звичайних ревізій були цілі справи щодо перевірки неправдивого ревізування та приховування кількості дворів, підданих тощо. Особливо це стосується монастирських і поміщицьких володінь.

Генеральний опис відбувався згідно із секретною настановою, наданою П. Рум'янцеву російською імператрицею в листопаді 1764 р.⁴ Для виконання перепису були розроблені загальні правила та чотири інструкції для ревізорів, за якими описували: за першою – міста, містечка та інші населені пункти, за другою – урядові, рангові та монастирські володіння, за третьою – приватновласницькі маєтності (поміщицькі й старшинські), за четвертою – козацькі володіння⁵.

У кожному полку для проведення перепису була створена спеціальна комісія, яку очолював російський офіцер, наприклад, у Чернігівському полку її очолював підполковник карабінерного Ростовського полку Іван Ногаткін. У ці комісії також було залучено по два представники козацької старшини, наприклад, у Чернігівському полку – бунчуковий товариш Бороздна Д. та полковий писар Почека. У кожному сотню в якості ревізорів направлялися: штаб-, обер- і унтер-офіцери, з писарями і рядовими. Комісіям мали надаватися всі матеріали раніше проведених ревізій в усіх полках та козацькі компути з 1712 по 1764 рр., а також судові справи стосовно землеволодінь. Описи мали заздалегідь виготовляти управителі, прикажчики та подавати ревізорам, коли ті приїжджали до населеного пункту. Проте через певний супротив місцевих поміщиків і старшини цей процес суттєво затягувався, тому досить часто ревізори йшли на жорсткі заходи: виганяли народ, шикували його шеренгами й потім робили перепис; таким самим чином вони діяли й під час перепису худоби⁶.

Поточні витрати на здійснення опису були покладені на полкові канцелярії, які намагалися перекласти ці витрати на сотенні правління, а ті у свою чергу – на населення, з якого збирали кошти для купівлі паперу, чорнил, сургучу, свічок та ін.

Документально оформлені відомості, зібрані згаданими комісіями, і склали Генеральний опис Лівобережної України, більш відомий як Рум'янцевський опис Малоросії. Його зміст такий:

- загальний опис міст, містечок, сіл, селищ, слобод, хуторів тощо. Опис міських земель, лісів, сіножатей та інших угідь;
- опис рангових, старшинських, приватновласницьких, монастирських і церковних володінь із зазначенням кількості ріллі, сіножатей, лісів, пасовиськ, млинів, винокурень, шинків, пасік, рибних ловель, а також худоби;

(прізвище). Проте на той час прізвища мали лише дворяни, поміщики, купці та державні селяни, кріпаки почали отримувати прізвища після відміни кріпосного права. Навіть наприкінці XIX ст. значна кількість громадян ще не мала прізвищ, що засвідчив Всеросійський перепис населення 1897 р. Деякі селяни отримали прізвища лише під час паспортизації, проведеної урядом СРСР на поч. 1930-х рр. Тричленне іменування особи в матеріалах Генерального опису Лівобережної України означає, що ця особа мала прізвишко, але найчастіше третім членом було дідівство, тобто ім'я її діда. Див.: Никонов В. География фамилий. Москва: Наука, 1988. С. 20–28; Сусллова А., Суперанская А. О русских именах. Ленинград: Лениздат, 1991. С. 160.

³ Полное собрание законов Российской империи с 1649 г. (далі – ПСЗ РИ. Собр. 1). Санкт-Петербург: Тип-ІІ Отделен. Собств. Е.И.В. Канцеляр., 1830. Т. XVI. № 12277. С. 961.

⁴ Русский биографический словарь. Романова – Ясовский. Петроград: Русск. истор. общ., 1918. С. 530.

⁵ Лазаревский А. Обзорение Румянцевской описи Малороссии. Полк Черниговский. Чернигов: Чернигов. губер. стат. комит., 1866. С. 4–10; Центральный державный исторический архив Украины в м. Києві (далі – ЦДАК). Ф. 54. Оп. 2. Спр. 17. Арк. 1, 1 зв., 17; Ф. 127. Оп. 160. Спр. 81. Арк. 1–4, 7–10 зв.

⁶ Багалеї Д. Генеральная опись Малороссии (Эпизод из деятельности первого правителя Малороссии гр. П. Румянцева-Задунайского). Киевская старина. Ноябрь, 1883. Т. VII. С. 410, 420; Максимович Г. Деятельность Румянцева-Задунайского по управлению Малороссией. Нежин: Типо-Литограф. насл. В. Меленевской, 1913. Т. 1. С. 220–221.

– опис козацьких і селянських господарств (дворів)⁷, у т. ч. хат без подвір'я, із зазначенням їх стану, наявності допоміжних будівель, кількості пахотних земель, сіножатей, худоби тощо;

– реєстри по подвір'ях (дворах) оподаткованого населення із зазначенням статі, віку, походження, працездатності, хвороб і каліцтв, родинних відносин, володіння майном, розміру сплачуваних податків, переліку повинностей, інформації щодо сімейних промислів, ведення торгівлі тощо. Перепису не підлягали шляхтичі, представники полкової та сотенної старшини, священно- і церковнослужителі;

– додатки, в яких подано документи про підтвердження прав на володіння землею, маєтками (універсали, купчі записи на землі, ліси, сіножаті тощо, заповіти, дарчі записи на майно, формулярні списки козацької старшини, розпорядження (ордери) Генеральної військової канцелярії, рішення Генерального військового суду, царські грамоти, укази Сенату й т. ін.)⁸.

Генеральний опис не було завершено у зв'язку з розгортанням російсько-турецької війни 1768–1774 рр. Спеціальні комісії передали всі матеріали до архіву Малоросійської колегії в Глухові. Відомо про складення частини білового (тобто остаточного) примірника опису, зокрема в Київському та Переяславському полках.

Деякий час до цих документів ніхто не звертався, вони зберігалися в безладі у вологому підвалі. Після утворення 1782 р. на території Лівобережної України трьох намісництв, матеріали Генерального опису були розібрані та описані канцеляристами під керівництвом архіваріуса Г. Адамовича й передані до намісницьких правлінь Київського, Новгород-Сіверського та Чернігівського намісництв, де вони зберігалися у відповідних казенних палатах. Починаючи з др. пол. XIX ст., томи Генерального опису розійшлися по різних архівних сховищах, зокрема Києва, Харкова, Чернігова, Петрограда. Напередодні й невдовзі після закінчення Другої світової війни 1941–1945 рр. основну частину цих справ було сконцентровано в Київському центральному архіві давніх актів.

Нині основний масив матеріалів Генерального опису Лівобережної України зберігається у фондах Центрального державного історичного архіву України в місті Києві (далі – ЦДІАК України) й налічує 969 одиниць зберігання. Декілька одиниць опису зберігаються в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського.

Слід зазначити, що матеріали Генерального опису не збереглися в повному обсязі. Багато матеріалів загинуло ще у XVIII ст. П. Рум'янцев у листі від 24 червня 1779 р. до імператриці Катерини II писав: «...изъ того, что мною до войны (йдеться про Російсько-турецьку війну 1768–1774 рр. – О.А.) здесь приуготовлено было, въ одсудствие мое на службу одно забыто, другое приостановлено, а зделанная во всехъ обстоятельствахъ ревизия частью согнила (матеріали Генерального опису Лівобережної України 1765–1769 рр. – О.А.) и утрачена»⁹.

У 1784 р. у Глухові сталася пожежа, яка знищила велику частину документальних матеріалів, у тому числі й матеріали Генерального опису Полтавського полку, що залишалися в Глухові. У наступному столітті пожежами 1840 р. у Катеринославі, 1878 р. у Полтаві були знищені майже всі залишки матеріалів опису Полтавського полку.

Не в повному обсязі збереглися також і матеріали Генерального опису Чернігівського полку, зокрема втрачені оригінали матеріалів опису слободи Радуль Любецької сотні Чернігівського полку (нині селище Радуль Чернігівського району Чернігівської обл.).

Проте, на щастя, збереглася копія з копії¹⁰ матеріалів Генерального опису Лівобережної України щодо слободи Радуль, що зберігається в ЦДІАК України, у ф. 1505 «Городнянський повітовий земський суд Чернігівської губернії», (Оп. 1. Спр. 228), аркуші 7–22¹¹.

У документі відомості подано скорописом др. пол. XVIII – пер. пол. XIX ст. Частина документа (арк. 7–16) написана на гербовому папері з клеймом у правому куті, у центрі якого зображено неофіційний державний герб Російської імперії (т. зв. орел французького типу). По колу клейма напис: «1820 года цѣна 50 копѣекъ листъ». Текст іншої частини (арк. 17–22) поданий на папері без клейма. Стан збереження документа місцями незадо-

⁷ Двір у Генеральному описі Лівобережної України – це огорожена земельна ділянка, на якій знаходилися одна або кілька хат та господарські споруди. Якщо місце не було огорожено, то двір називався «бездворною хатою», тобто хатою без подвір'я, при котрій бували ті самі господарські будівлі, як і при дворі. Друга ознака двору – повинності, які відбували його мешканці. Передбачалося, що мешканці двору, володіючи певними угіддями, несуть і повинності.

⁸ Максимович Г. Деятельность Румянцева-Задунайского по управлению Малороссией... С. 190–227.

⁹ Російський державний архів давніх актів (далі – РДАДА). Ф. 16. Оп. 1. Спр. 742. Ч. I. Арк. 25.

¹⁰ На першому аркуші документа, який має назву «вѣдомость», у лівому верхньому куті зазначено, що ця копія знята з копії. Копія «вѣдомости» була виготовлена у 1816 р. на підставі оригінальних матеріалів Генерального опису населених пунктів Чернігівського полку, зокрема слободи Радуль, що на той час зберігалися у казначействі Городнянського повіту Чернігівської губернії.

¹¹ Нумерація аркушів архівна, проставлена простим олівцем у верхньому правому куті кожного аркуша.

вільний, угорі майже кожного аркуша наявні плями від вологи, які не дозволяють повністю відтворити текст.

Свідченням того, що існував документ, з якого була зроблена копія, є запис у чорновому реєстрі матеріалів Генерального опису в Чернігівському полку по «селах и деревням». Реєстр зберігається у ЦДІАК України в ф. 54 «Друга Малоросійська колегія». Наведемо запис мовою оригіналу: «Слобода Радуль. Ведомость раскольнических дворовъ на 12 листахъ при ней сообщень регистръ о изшедшихъ съ той слободы Радули людяхъ на поллиста. Ведомость полковника Черниговского Милорадовича о подданическихъ дворахъ на пяти листахъ. Опись белая владельческая на пяти писчихъ листахъ»¹².

Копія матеріалів перепису була виготовлена на прохання уповноваженого купцями та міщанами слободи Радуль міщанина Василя Волохіна та видана йому в Чернігівській казенній палаті 29 листопада 1816 р.¹³

На жаль, на копії не зазначена точна дата проведення перепису населення слободи Радуль. Проте з тексту документа можна зрозуміти, що ревізійні описи були складені в період з 15 травня по 24 серпня 1767 р.¹⁴ Архівні матеріали IV ревізії, складені 25 травня 1782 р., щодо селян слободи Радуль, які записалися в купецьке та міщанське звання, у яких були подані дані ревізійних списків 1765 р., також підтверджують висновок, що Генеральний опис слободи Радуль відбувався в 1767 р. З метою введення документа до наукового обігу його текст подається мовою оригіналу за допомогою критично-дипломатичного методу¹⁵ з використанням сучасного шрифту, зі збереженням усіх фонетичних та стилістичних особливостей, а також літер, у т. ч. тих, яких немає в сучасному алфавіті, окрім букви скоропису XVII ст. «ξ», яка передана буквами «кс». Виносні надрядкові літери внесені в рядок у вигляді букв сучасного алфавіту. Титла розкриті. Літери, що не читаються, позначені крапками, відтворені за змістом слова наведені у квадратних дужках. Замість однієї великої фігурної дужки, що вживалась у матеріалах перепису для охоплення декількох рядків з іменами дітей, використані декілька маленьких дужок одна під одною. Нумерація кожного архівного аркуша подана посередині над публікованим текстом напівжирним шрифтом, закінчення кожної сторінки архівного аркуша позначене двома скісними рисками «/».

Збережене наявне в оригіналі членування тексту на слова та абзаци, кількість слів у кожному рядку, а також розташування слів скрепи, яка використовувалася секретарями тогочасних державних установ. Пунктуація, орфографія, застосування великих літер, окрім власних імен¹⁶, відповідають оригіналу.

На жаль, під час виготовлення копії цього документа на поч. XIX ст. було допущено досить значну кількість помилок у назвах населених пунктів, в яких раніше мешкали жителі слободи Радуль, у написанні прізвищ та імен тощо. Переважно більшість цих помилок автору вдалося встановити на підставі вивчення тогочасного адміністративно-територіального поділу Російської імперії та архівних матеріалів IV ревізії, складених 25 травня 1782 р., щодо селян слободи Радуль, які записалися в купецьке та міщанське звання, у яких були подані також дані ревізійних списків 1765 р. Правильні назви населених пунктів, прізвища та імена зазначені у примітках та поясненнях до тексту.

Сподіваємося, що це джерело буде цікавим не лише краєзнавцям, оскільки проливає додаткове світло на історію селища Радуль, а й дослідникам власного родоводу.

Арк. 7.

Съ копій¹⁷ копія
Въдомость

Въ комисію Сочиненная въ Полку Черниговскомъ Генеральной описи Волостной Расколнической Слободы Радули

Оная Слобода лежитъ въ полку Черниговскомъ въ сотнѣ [Любецкой] [отъ] Полкового Города Чернигова въ 60^{ми} аотъ Сотенного [местечка] Любеча въ 15^{ти} Верстахъ на островѣ при речкахъ съ одной Стороны днепру съ другой озерѣ прозиваѣмомъ Радуль съ третьей и Че

¹² ЦДІАК України. Ф. 54. Оп. 3. Спр. 3871. Арк. 27.

¹³ ЦДІАК України. Ф. 1505. Оп. 1. Спр. 228. Арк. 22.

¹⁴ Там само. Арк. 16, 17 зв.

¹⁵ Німчук В. Правила видання пам'яток, писаних українською мовою та церковнослов'янською української редакції. Київ: Ін-т української мови НАНУ, 1995. С. 18–21.

¹⁶ В оригінальному тексті власні імена написані як з великої літери, так і з малої, при передачі тексту власні імена наведені відповідно до сучасного правопису з великої літери.

¹⁷ У рукописах XVI–XVIII ст. у разі вживання разом, одна за одною, букв «і» та «и» застосовувалося правило, зворотнє правилу XIX ст., тобто писали «съ копій» замість «съ копий». Див.: Б'ляевъ И. Практический курсъ изучения древней русской скорописи для чтенія рукописей XVI–XVIII ст. Москва: Синодальн. тип-я, 1907. С. 19.

твертой при речке болоту, которое дошло къ днепру иозеру Радуль.¹⁸ Заселена оная Слобода пообъявлѣнню тамошняго войта истарожиловъ на земль владѣемой Гетманомъ изменникомъ Мазепою – къ оной Слободе Радуль Чесовня¹⁹ деревянная Старая Здѣланная наподобіе церкви²⁰ огороженная вкругъ деревянымъ заборомъ прикаторой Колокольня и издѣланныхъ двѣ богадѣльнѣ въ коихъ Содержатся нищія имонахинѣ которые питаются отъ доброхотныхъ да телѣй милостиню.

Уѣзд²¹

Служащій ввоной Часовнѣ монахъ Андриянъ —
второй Слободе Государевыхъ крестьянъ дворовъ 18
безъ дворныхъ хат 5.²² —

Въ нихъ людей

Мужеска полу отъ 1го до 15^{ти} лѣтъ 71. отъ 15 до 60^{ти}

94. престарѣлыхъ иувѣчныхъ къ работѣ неспособныхъ

6. женска полу отъ 1го до 15^{ти} лѣтъ 49 отъ 15 до 60

85^{ти} престарѣлыхъ иувѣчныхъ къ работѣ неспособ-
ныхъ 7.

Уныхъ земель пахотныхъ исьнокосныхъ неимѣется
лесу Дровяного Соснового идубоваго иложнику общаго
всѣя Слободы подкоиимъ земли въ длину Надвѣ Версты
вширину наодну версту

Вы годныхъ²³ для Скота мѣсть въ длину на версту
въ ширину на полверсты //

Арк. 7 зв.

Изъ Городницкаго²⁴

....итоگو коровъ дойныхъ 86 яловыхъ 24 Сви
ней 29 лошадей 51

оныи прежними годами Коностенці²⁵ давали поло
женію полковой Черниговской Канцеляріи пять [порцій]
и пять Раци²⁶ безъ шестой на двадцать долѣ [пла]

¹⁸ Імовірно в оригіналі рукопису 1767 р. було написано «Радулю», проте писар під час копіювання прийняв скорисписну букву «ю» XVIII ст. як скорисписну «ль».

¹⁹ Правильно «часовня», каплиця – молитовний будинок, храм без вівтаря.

²⁰ Імовірно, йшлося про Радульську старообрядницьку церкву, адже в офіційних документах заборонялося називати молитовні споруди розкольників церквами, їх називали або каплицями, або молитовними будинками.

²¹ Тут і надалі виділено автором. Слово «Уѣзд» написано між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – частина так званої скрепи або рекламанти, яку застосовували в тогочасних судах для захисту від втрат і фальсифікацій, повністю вона така: «Секретарь Городницкаго Уѣзднаго суда Губернскій секретарь Григорій Іваніана».

²² Фактична ж кількість хат, біля яких не було двору, згідно з цим же переписом становила 7, а обійсть (дворів) було 16.

²³ Імовірно, в оригіналі 1767 р. було написано «Выгонных».

²⁴ Слова «Изъ Городницкаго» написані іншою рукою та іншим чорнилом, це – частина так званої скрепи або кустоду, який застосовували в тогочасних судах, повністю він такий «Изъ Городницкаго казначейства».

²⁵ Правильно «консистенцій». Консистенція – натуральний податок, який збирався з посполитих та козаків у 1711–1765 рр. на утримання полків Російської імперії (консистентів), що дислокувалися в містах та інших населених пунктах Лівобережної України (Малоросії), у вигляді провіанту для військовослужбовців (порція або порціон) і фуражу для коней (рація або раціон). Один раціон на чотири коня на добу складав: вівса четверик (26,24 літра) і 16 фунтів сіна, порціон – «муки по полуосьмине человеку на місяць». Відповідно до Указу 1722 р. консистенти розквартирувалися в будинках обивателів «не обходя никого, ни Гетманскихъ, ни Полковничьихъ, ни Старшинскихъ, ни казачьихъ, ни Великороссийскихъ особъ подданныхъ, ни раскольниковъ, кто бь какого званія ни были, духовныхъ и мирскихъ ... токмо у заслуженныхъ особъ, у Полковниковъ и Сотниковъ и прочей Старшины, и у поповъ и у церковниковъ на дворахъ ихъ, гдѣ сами живутъ, квартирь не имѣтъ; а на загородныхъ дворахъ и на подворкахъ, также и у подданныхъ ставить». Див.: ПСЗ РИ. Собр. 1. Т. VI. № 4010, п. 5. С. 683; Доклады и приговоры, состоявшіеся въ Правительствующемъ Сенате въ царствование Петра Великаго / Подъ ред. Н.В. Калачева. Т. 1. 1711. Санкт-Петербург: Тип-я Императ. Академ. Наукъ, 1880. № 550. С. 392–394; Энциклопедическій словарь Брокгауза и Эфрона. Т. XXVI. Рабочая книжка–Резолюція. Санкт-Петербург: Тип-я А.О. «Издательское дело», Брокгауз–Эфронъ, 1899. С. 389; ПСЗ РИ. Собр. 1. Т. IV. № 2456, п. 23. С. 770. Консистентські збори лягали важким тягарем на населення.

²⁶ Рація (раціон), порція (порціон) – натуральні податки (їх ще називали зборами на утримання консистентів). Указом імператриці Анни Іоанівни від 8 серпня 1734 р. був установлений порядок збирання з мешканців Лівобережної України (Малоросії) «рацій для драгунскихъ лошадей» та значно збільшений обсяг раціона, зокрема мали збирати фураж на одного коня на місяць у кількості 25 пудів та «принимать сено безъ брака ... надъ определенное генеральное въ місяць по 10 пудъ лишку». Див.: ПСЗ РИ. Собр. 1. Т. IX. № 6614. С. 396. На території Гетьманщини розмір податку встановлювався полковою канцелярією щороку. Напр., у 1735 р. за рішенням Чернігівської полкової канцелярії мешканці слободи Радуль мали сплатити провіанту: у вересні – муки 64 чверті та 6 четвериків, круп 4 чверті 5 четвериків та 2 гарнца, овса 27 чвертей 3 четверика та 2 гарнца; у жовтні – муки 50 чвертей та 4 четверика, овса 20 чвертей та 2 четверика. Див.: ЦДІАК України. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 5663. Арк. 20. У роки неврожаїв, стихійних лих тощо цей збір інколи скасовували. У 1765 р. у Лівобережній Україні порції та рації були замінені т. зв. рубльовим окладом (по 1 рублю з кожного оподаткованого двору), який сплачували посполиті, підсусідки та козаки, окрім виборних. Див.: Гуржій О. Порції, рації. *Енциклопедія історії України: У 10 т. /*

тять кромль подушевныхъ казенныхъ денегъ [рублевого] окладу 55 Рублевъ
 аподворами въ той Слободе живущихъ [крестьянъ]
 1^й дворь²⁷ сродственной въ немъ. Хать 6 амбаръ 1. [сараевъ]
 4. баня 1. въ ономъ живутъ въ 1^й хать Василю Пагаре
 ловъ²⁸ 53. хъ лть Здоровъ природной²⁹ тойже Слободы дльдь
 Его былъ Козелскаго уьзду Села владыжжина³⁰ ачей
 Крестьянинъ незнаѣтъ
 Его жена Евдокія 50 лть Здорова
 Унихъ дльти
 1^й синь Артемь 18 лть Холость {
 2 дочь Ирина 11 лть {Здоровы
 3 Уліяна 10 лть {
 4 Онисья 8 лть {
 Патной³¹ земль идругихъ угоди неимѣтъ
 Скота имѣтъ лошадей 1. коровъ доинныхъ 4. яловиц 1.
 Свиной 1.
 въ 2^й хать братъ Его Якова³² родной Иванъ 43 лть Здоровъ
 Его жена Акилина 40 лть Здорова.
 Скота внего Ивана корова доинная 1.
 въ 3^й хать плѣмянникъ ихъ Михайло Погорельовъ 30 лть
 Здоровъ природной тойже Слободы
 Его жена Вася 20 лть Здорова
 Браты Его Михайлы родные 1^й Карпъ 20 лть Здоров
 Его жена Матрона 20 лть Здорова
 2^й Иванъ 18 лть холость Здоров
 вныхъ Скота лошадей 2. корова доинная 1.
 оны имѣють промыслъ извознической //

Арк. 8.

въ 4^й хать Василь Усачовъ³³ 28 лть Здоровъ
 уроженецъ Рьльскаго уезду села неплю
 евки³⁴ помѣщика Графа Николая Федоро
 [вича] Головина въ Слободу Радуль при
 [шелъ] въ 745 году Его жена Ирина 25 лть
 [Здорова] унихъ Сынъ Миронъ 3^х лть Здоровъ
 [Скота] имѣтъ лошадей 1. Корову 1.
 въ 5^й хать Племянникъ Его Усачова Дорофей³⁵ Усачовъ
 26 лть Здоровъ при родной той Слободы Его жена
 Акилина 25 лть Здорова у нихъ синь Михайло 4 лть
 Здоровъ Скота имѣется внего корова доинная 1.
 въ 6^й хать Евстратъ Черновъ 28 лть холость Здоров
 природной тойже Слободы аотъ куду отецъ Его биль
 прироженецъ онъ Незнаеть
 наго³⁶ Браты Его
 1^й Иванъ 26 лть холость {
 2^й Антонъ 15^л лть {Здоровы

Редкол. В. Смолій (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 2011. Т. 8: Па–Прик. 2011. С. 433; Максимович Г. Деятельность Румянцева-Задунайского по управлению Малороссией. Нежин: Типо-Литогр. насл. В. Меленевского, 1913. Т. 1. С. 88–92.

²⁷ Виділено автором. Так само виділено нумерацію кожного наступного двору та хат, навколо яких двір був відсутній («бездворные хаты»).

²⁸ Згідно з даними 1782 р. щодо селян слободи Радуль, які записалися в купецьке та міщанське звання (у цих матеріалах були подані також дані ревізійних списків 1765 р.), «Василію Макарову сьню Погорельову у него жена Авдотья Савельева дочь Полской націи». Василь помер у 1779 р. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 968 зв.

²⁹ Аналог слова «уроженец». Отже, у матеріалах перепису зазначалося місце народження особи.

³⁰ Імовірно «д. Лодыгино».

³¹ Такий запис у документі, правильно «Пахатной». Імовірно, під час копіювання пропущені надрядкові букви оригіналу.

³² Імовірно, тут помилка, за текстом має бути «Василя», або під час копіювання втрачена інформація про Якова та його сім'ю.

³³ Згідно з даними 1782 р. «Василій Ивановъ сьню Усачевъ». Помер у 1776 р. Його дружина «Ирына Яковлева дочь». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 979 зв.

³⁴ Нині с. Неплюївка не існує, розташовувалося біля р. Клевень у районі нинішнього с. Поповки Рильського району Курської обл. Російської Федерації. Див.: Волости и важнейшие селения Европейской России: По данным обследования, произведенного стат. учреждениями М-ва вн. дел. Вып. 1. Губернии центральной земледельческой области. Санкт-Петербург: Центр. стат. к-тет, 1880. С. 278.

³⁵ Згідно з даними 1782 р. «Дарафей Семеновъ». Його дружина «Акилина Юдина дочь». Син Михайло у 1782 р. «отданъ въ рекруты». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 980.

³⁶ Частина слова «наго» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

Унихъ никакихъ угоди искота нльть
 2^и **дворь** Старой внемь хата 1. съ комнатою. сарай 1.
 въ ономъ живеть Семень Мироновъ³⁷ 28 лтьть Здоровъ
 природной Рылского уезду Игловскаго³⁸ монастыря
 деревнѣ Марацѣ³⁹ Исъ крестьянъ Заведень въ оню Слободу
 Радулъ отцемъ Его въ 754 году жена Его Дарья 25 лтьть
 Здорова
 Грунтовъ никакихъ неимѣть
 Скота имѣть корову Доиную 1. яловыхъ 2.
 Ремесло имѣть кузнецкое
 3^и **дворь** Старой въ немь хата 1. Сарай 1.
 живущий въ немь Алексѣй Костилевъ 28 лтьть Здаровъ
 природной той Слободы
 Его жена Меланія 30 лтьть Здорова
 Унихъ дльти
 1^и синь Сидоръ 8 лтьть {
 2^и Степанъ 3 лтьть {Здоровы
 3^и Дочь Христина 5 лтьть {/

Арк. 8 зв.

Изъ Городническаго

Пахатныхъ [ипрочихъ] угоди [въ нево неть]
 [Скота] имѣть лошадей 2. Коровъ Доинныхъ 2.
 промыслу и ремесла никакого неимѣть
 4^и **дворь** посредственный въ немь хат 5. [Конюшень]⁴⁰ 2.
 амбаровъ 3. Конюшень 2. внемь живеть въ 1^и хате
 Иванъ Щербаковъ 50 лтьть Здаровъ природной [тойже]
 Слободы отецъ Его былъ тверскаго уезду Воскресенскаго⁴¹
 монастыря Крестьянинъ
 Его жена Евдокія 25 лтьть Здорова
 Уныхъ Дльти Первой Жены
 1^и сынъ Семень 21 года холость {
 2 дочь Марія 16 лтьть {Здоровы
 3^и Евдокія 9^и лтьть {
 Другой жены
 4^и синь Василии 7 лтьть {
 5^и Лука 4^и лтьть {Здоровы
 Скота имѣть лошадей 2. Коровъ доинныхъ 2. яловихъ 2.
 Свиня 1.
 въ 2^и хатѣ братъ Его Ивана родной Анлкъый 45 лтьть
 Здоровъ
 Его жена Анисья 36 лтьть Здорова
 У нихъ сынъ Климычъ 18 лтьть Здоровъ
 Скота внего лошадей 1. коровъ двѣ доинныхъ
 онъ Аниклѣй ибратъ Его Иванъ имлють промыслъ пере
 продуваніе⁴² въ росіи покупного ими въ польшѣ хлеба⁴³
 въ 3^и хатѣ живеть Семень Осютинъ⁴⁴ 50 лтъ Здаровъ
 природной Радулской отецъ Его былъ вяземского уезду
 Села шуискаго⁴⁵ Дворцовый Крестьянинъ
 Его жена Татьяна 43 лтьть Здорова
 Уныхъ дочь Ирина 15 лтьть Здорова
 Скота имѣть лошадей 1. коровъ доинныхъ 2. яловыхъ 2.

³⁷ Згідно з даними 1782 р. «Семень Мироновъ сынъ Колесниковъ», його дружина «Дарья Матвѣева дочь Полско-кой націи». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 976 зв.

³⁸ Назва монастиря викривлена під час копіювання. Правильно Льговський Дмитріївський чоловічий монастир, який знаходився у м. Льгові Курської губ. Російської імперії. Див.: Зверинский В. Материал для историко-топографического исследования о православных монастырях в Российской Империи с библиографическим указателем. II. Монастыри по штатам 1764, 1786 и 1795 гг. Санкт-Петербург: Тип-я В. Безобразова, 1892. С. 200.

³⁹ Назва поселення викривлена під час копіювання. Правильно «Марица», нині село у Льговському районі Курської обл. Російської Федерації.

⁴⁰ Двічі записано кількість конюшень, імовірно, під час копіювання не змогли прочитати слово, яким могло бути «Поветей».

⁴¹ Воскресенсько-Старицький чоловічий монастир розташовувався в Старицькому повіті Тверської губернії Російської імперії, закритий до царювання імператриці Катерини II. Див.: Зверинский В. Материал для историко-топографического исследования... III. Монастыри закрытые до царствования Императрицы Екатерины II. Санкт-Петербург: Синодальн. тип-я, 1897. С. 49.

⁴² Правильно «перепродавание».

⁴³ Правильно «хлеба», мається на увазі зерно різних культур.

⁴⁴ Згідно з даними 1782 р. «Семень Ієвльєвъ сынъ Асютинъ», його дружина «Татьяна Грыгорієва дочь» померла у 1770 р. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 975.

⁴⁵ Нині с. Шуйське Вяземського району Смоленської обл. Російської Федерації.

Свинью 1.

промислу и ремесла никакова неимѣтъ
въ 4^и хатѣ племянникъ Его Асютина Евфимъ Семеновъ⁴⁶
50 лѣтъ Здоровъ природный полку Стародубовского Сло
боды митковки⁴⁷ изописныхъ Крестьянъ //

Арк. 9.

Его жена Агафія 43 лѣтъ Здорова
Въ нихъ дѣти

1^и Сынъ Иванъ 19 лѣтъ Здоровъ

Его жена Ирина 18 лѣтъ Здорова

2^и Сергей 11^и лѣтъ {

3^и Иванъ 5 лѣтъ {Здоровы

4^и дочь Параскевія 7 лѣтъ {

промислу и ремесла никакого неимѣтъ

Въ 5^и Хатѣ Трофимъ Ильинъ 33 лѣтъ Здоровъ уроженецъ
Польской области⁴⁸

Его жена Татіяна 40 лѣтъ Здорова

Унихъ дѣти,

1^и сынъ Егоръ 15 лѣтъ {

2^и Иванъ 11 лѣтъ {Здоровы

3^и дочь Агафія 10 лѣтъ {

съ нимъ Ильинимъ живеть Федотъ⁴⁹ Строгоновъ 27 лѣтъ Здоровъ

природной оной Слободы отецъ Его билъ Польской области

суда⁵⁰ Его жена Параскевія 23 лѣтъ Здорова Скота въ него

Корова доинная одна ялова 1.

безъ дворная хата⁵¹

въ ней живеть Иванъ Берендеевъ 35 лѣтъ

Здоровъ Уроженецъ Польской области города велижа⁵²

Его жена Федора 30 лѣтъ Здорова

Унихъ дѣти

1 дочь Евдокия 17 лѣтъ {

2 Уліяна 13 лѣтъ {Здоровы

3 Елена 5 лѣтъ {

братъ Его Ивана родной Василій 13 лѣтъ Здоровъ,

пахотныхъ идругихъ угодиі неимѣтъ

Скота имеютъ лошадей 1. Коровъ доинныхъ 3. яловыхъ 2. —

Свинью 1.

промислу и ремесла никакого неимѣтъ

5 Дворъ Старый въ немъ хат 3. амбар 1. сарай 1.

въ ономъ живуть въ 1^и хатѣ Фодей Фокинъ⁵³ 31 года Здоровъ

Уроженецъ Смоленского уѣзду Порецкой Волости дворцовоі

Крестьянинъ заишоль въ радуль въ 735 году //

Арк. 9 зв.

Его жена Устинія 35 лѣтъ Здорова

Уныхъ дѣти

1^и сынъ Герасимъ 15 лѣтъ {

2^и Филипъ 10^и лѣтъ {Здаровы

3^и Радіонъ 8 лѣтъ {

4^и Патрикій 6 лѣтъ {

Скота имѣтъ лошадей 1. Корову доинную 1.

въ 2^и хатѣ Филипъ Федотовъ⁵⁴ 35 — лѣтъ Здоровъ природ

Изъ Городницкаго

⁴⁶ Прізвище не зазначене. Згідно з даними 1782 р. прізвище «Єфима Семенова» – «Быковъ», він помер у 1770 р. Його дружина «Агафія» із сім'ї Костилюхових. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 959.

⁴⁷ Нині с. Митківка Климовського району Брянської обл. Російської Федерації.

⁴⁸ Той, хто народився на території Речі Посполитої, нинішньої території Республіки Білорусь.

⁴⁹ Згідно з даними 1782 р. «Федоръ Трофимовъ сынъ Строгоновъ». Помер у 1776 р. Його дружина «Параскевія Логвинова дочка» із слободи Добрянки. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 972 зв.

⁵⁰ Слово «суда» написано між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

⁵¹ Виділено автором.

⁵² Нині м. Веліж Велізького району Смоленської обл. Російської Федерації. У 1392 р. згадується в літописі Биховця. Під час російсько-литовських і російсько-польських воєн переходив неодноразово з однієї держави в іншу. За Ям-Запольським перемир'ям 1582 р. відійшов до Речі Посполитої. У 1667 р. за Андрусівським договором Веліж відійшов до Росії, але в 1678 р. його було повернуто Речі Посполитій разом із деякими іншими землями в обмін на м. Київ. За першим розділом Польщі в 1772 р. Веліж остаточно увійшов до складу Російської імперії.

⁵³ Згідно з даними 1782 р. «Фадѣй Ивановъ сынъ Фокинъ унего жена Устинья Романова дочка взята в слободѣ добрянки уземляного». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 970.

⁵⁴ Тут «Федотов» – це не прізвище, а по батькові. Згідно з даними 1782 р. «Филигъ Федотовъ» помер у 1776 р. Його дружина «Неоніла Никитина дочка». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 975 зв.–976.

ной тойже Слободы
 Его жена Неонила 30 лѣтъ Здорова
 Унихъ сынъ Фадей 8 лѣтъ Здравовъ
 Скота имѣеть лошадь 1. Корову дойную 1.
 въ 3^ѣ хатѣ Карпъ Ивановъ⁵⁵ 59 лѣтъ Здравовъ природной
 той Слободы Радуль
 Его жена Агафія⁵⁶ 46 лѣтъ Здорова
 Унихъ Дѣти
 1^ѣ Синь Степанъ⁵⁷ 19 лѣтъ Здравовъ
 Его жена Ионисія⁵⁸ 18 лѣтъ Здорова
 2^ѣ Василии 10 лѣтъ Здравовъ
 Скота вныхъ лошадь 1. кровь⁵⁹ доиныхъ 2.
6^ѣ Дворъ Старой внемъ хат 4. амбаровъ 2. сараевъ 2. Ко
 нюшня 1. въ немъ живеть въ 1^ѣ хатѣ Антонъ Бугаевъ 47.
 лѣтъ Здравовъ, уроженецъ полку Стародубовского Села Понуровки⁶⁰
 изописныхъ Крестьянъ
 Его жена Акилина 40 лѣтъ Здорова
 Унихъ дѣти
 1^ѣ Синь Иванъ 7 лѣтъ {
 2 дочь Марія 12 лѣтъ {Здоровы
 3^ѣ Агафія 10 лѣтъ {
 Скота внего лошадь 1. Коровъ доиныхъ 2. ялових 3. Свиныя 1. –
 въ 2^ѣ хатѣ братъ Его родной Иванъ 42 лѣтъ Здравовъ
 Его жена Анна 34 лѣтъ Здорова
 Унихъ дѣти
 1^ѣ Синь Василии 14 лѣтъ {
 2 дочь Федосія 4 лѣтъ {Здоровы
 Скота внего лошадей 3. Коровъ доиныхъ 3. ялових 4.
 Свиныя 1.
 въ 3^ѣ хатѣ живеть Макарь Давидовъ⁶¹ 40 летъ Здравовъ
 природной оной Слободы //

Арк. 10.

Его жена Акилина 40 лѣтъ Здорова
 Скота внего Лошадей 2. Коровъ доиныхъ 3.
 яловых 2.
 сей Макарь Давидовъ вышоль въ Слободу Добрянку
 гдѣ при Ведомости показанъ
 въ 4^ѣ хатѣ вдова Матрона Димитріова 42 лѣтъ
 Здорова мужъ ея биль природной тойже Слободы
 Унея дѣти
 1^ѣ Сынъ Осипъ⁶² 20 летъ Здравовъ
 Его жена Матрона 21 года Здорова
 2^ѣ дочь Анна 12 лѣтъ {
 3^ѣ Свдокія 10 летъ {Здоровы
 4. Домникія 7 летъ {
 Племянникъ ея Аверкій Лазаревъ⁶³ 19 летъ Здравовъ природной
 Радульской холост,
 Скота имѣють лошадей 2. Коровъ доиныхъ 2. ялових 3.
безъ дворная хата 1.
 въ ней живеть удова Марія Ємельянова 75 лѣтъ Здорова мужъ
 ея биль Федор Рибакъ природной Польской націи
 Гу⁶⁴ Унея дѣти
 1^ѣ Сынъ Алексѣй 6 лѣтъ {

⁵⁵ Тут Иванов – це не прізвище, а по батькові. Вивчення інших архівних матеріалів дозволило зробити висновок, що Карп Іванович у подальшому отримав прізвище Міхньов.

⁵⁶ Згідно з даними 1782 р. «Агафія Лукьянова дочка старынная взята втойже Слободѣ Радуль у руденка». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 973 зв.

⁵⁷ Відданий у рекрути. Див.: Там само.

⁵⁸ Ім'я викривлене під час копіювання. Згідно з даними 1782 р. «Онисья Юдина дочка». Див.: Там само.

⁵⁹ Правильно «коровъ».

⁶⁰ Нині с. Понурівка Стародубського району Брянської обл. Російської Федерації.

⁶¹ Згідно з даними 1782 р. «Макарь Давидовъ сынъ Костелевъ» у 1766 р. переведений із сім'єю в слободу Добрянку (нині с. Добрянка Чернігівського району Чернігівської обл.). Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 962 зв.

⁶² Згідно з даними 1782 р. «Осипъ Андреевъ сынъ Костелевъ». Його дружина «Матрона Алексѣева дочка Бугаева». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 962.

⁶³ Аверкій Лазарев у 1767 р. переведений із сім'єю в слободу Добрянку. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 962 зв.

⁶⁴ Частина слова «Гу» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом – це продовження скрепи або рекламанти.

2 Пармень 5 лѣтъ {
 3^й Яков 3 лѣтъ {Здаровы
 4. дочь Софія 12 лѣтъ {
 5 Гликерія 8 лѣтъ {
 6. Стефанида 7 лѣтъ {

Грунтовъ искота неимѣють такожъ ипромислу никакова
 несодержать

7^й **Дворъ** Новой внемъ хата 1. амбаръ 1. сараевъ 2. баня 1.
 въ ономъ живеть Макарь Лисивъ⁶⁵ 49 лѣтъ Здоровъ
 природной той Слободы отецъ его былъ Комарицкой⁶⁶
 Дворцовой волости Крестьянинъ зашелъ въ Радуль –
 назадъ тому шесть десять лѣтъ
 Его жена Марія 46 лѣтъ Здорова
 Унихъ дѣти
 1^й Синь Павел 25 лѣтъ Здоровъ
 Его жена Стефанида 19 лѣтъ Здорова //

Арк. 10 зв.

Изъ Городницкаго

[2^й Уліань] 19 лѣтъ холостъ {
 [3^й Григоріи] 14 лѣтъ {Здаровы
 [4 Димитрій] 10 лѣтъ {
 [5 дочь] дѣвка Евдокія 6^я лѣтъ {

Грунтовъ никаких неимѣють

Скота внего Лошадей 3. Коровъ дойныхъ 2. Яловихъ 2. Свиной 2.
 промислу иремесла никакова неимѣеть

8 **Дворъ** Старой внемъ хатъ 4. сараевъ 2. амбаровъ 2. въ немъ
 живеть въ 1^й хатѣ Иванъ Землянский 40 лѣтъ Здоровъ
 природной оной Слободы отецъ Его билъ Комарицкой двор
 цовой волости Крестьянинъ
 Его жена Устина 40 лѣтъ Здорова

Унихъ дѣти

1^й Сынъ Иванъ 2 лѣтъ {
 2 дочь Параскевія 11 лѣтъ {Здаровы
 3^я Мавра 8 лѣтъ {

Браты Его Землянского Родные

1^й Яковъ⁶⁷ 24 лѣтъ Здоровъ
 Его жена Мавра 24 лѣтъ Здорова
 2^й Никонъ 21 года Здаровъ
 Его жена Соломонида⁶⁸ 18 лѣтъ Здорова
 3^й Илья 18 лѣтъ Здоровъ
 Его жена Евдокія 18 лѣтъ Здорова

пахотныхъ земель идругихъ угоди въ нихъ никакихъ нѣтъ
 скота имеютъ лошадей 1. Коровъ дойныхъ 4. Яловихъ 3 —
 Свиной 2.

Ремесло имѣють кузнѣцкое

въ 2^й хатѣ двоюродной братъ ихъ Савостіанъ Землянской⁶⁹
 42. лѣтъ Здоровъ природной Радульской

Его жена Анна 40 лѣтъ Здорова

Унихъ синь Иванъ 18 лѣтъ Здоровъ холостъ

скота внего лошадей 1. Корова доиная 1.

въ 3^й хатѣ братъ Его Савостіанъ родний Прокопъ

39 лѣтъ Здаровъ

Его жена Агафія 31 года Здорова

Ремесло имѣеть Кушнерское⁷⁰ //

⁶⁵ Прізвище викривлене під час копіювання. Згідно з даними 1782 р. «Макарь Мироновъ сынъ Лисовъ». Помер у 1775 р. Його дружина «Марія Антонова дочь». Померла у 1779 р. У подальшому його нащадки отримали прізвище Землянські. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 962 зв. «Григоріи Лисовъ».

⁶⁶ Комарицька волость – історична адміністративно-територіальна одиниця у складі Московської держави. Займала південно-східні райони сучасної Брянської обл. і прилегли райони Курської та Орловської областей. Відомо з XV ст. Була однією з найбільших вотчин російських монархів і підпорядковувалася безпосередньо приказу Великого двору в Москві через приказну ізбу в с. Лугань. До її складу входили чотири стани: Чемлижський, Радогожський, Брасовський та Глоднівський. У 1667 р. у волості знаходилося 68 сіл і 160 «деревень», слобід і починків. Згідно з переписом 1698 р. у волості нараховувалося 7552 дворів.

⁶⁷ Згідно з даними 1782 р. «Яковъ Козминъ сынъ Землянской». Його дружина «Мавра Семенова дочь» із сім'ї Асютиних. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 962 зв.

⁶⁸ Дівоче прізвище Соломоніди – Погорелова. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 962 зв.

⁶⁹ Савостіан Землянский по батькові Лук'янович. Його дружина «Анна Павлова дочь взята в слободи Добранки у Воронина». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 963.

Арк. 11.

9^й Дворъ внемъ хата 1. амбаръ 1. сарай 1.
въ ономъ живеть Илья Сухоруковъ 53
[лѣтъ] Здоровъ природной той Слободы
[отець] Его былъ полку Стародубовского
[местечка] Горска⁷¹ Новогородка званія
подсудедского

Его жена Агафія 48 лѣтъ Здорова

Уныхъ Дѣти

1^й Синь Єфимъ 21 года Здоровъ

Его жена Євгенія 20 лѣтъ Здорова

2^й Євдокимъ 19 лѣтъ Здоровъ

Его жена Домникія 16 лѣтъ Здорова

3^й Кирило 15 лѣтъ {

4. Петр 13 лѣтъ {

5. Денись 13 лѣтъ {Здоровы

6^й дочь Марія 17 лѣтъ {

7^й Акилина 7 лѣтъ {

въ него Сухорукова пахотной земли идругихъ угоди нѣтъ
скота имѣеть лошадь 1. Коровъ дойныхъ 2. Яловихъ 2. Свиныя 1.

10^й Дворъ Старой внемъ хатъ 2. амбаръ 1.

въ ономъ живеть въ 1^й хатѣ Григоріи Лисовъ⁷² 30 лѣтъ Здоровъ
природной той Слободы отецъ Его былъ Комарицкой волости
дворцовой Крестьянинъ зашоль въ Радуль назадъ годовъ шесть
десять

берн⁷³

Его жена Матрона 30 лѣтъ на праву руку иногу увѣчена

Уныхъ сынъ Петръ 7^й лѣтъ Здоровъ

братъ Его Григорія Михаилъ⁷⁴ 25 лѣтъ Здоровъ

Его жена Марфа 20 лѣтъ Здорова

унихъ пахотной земли идругихъ угоди нѣтъ –

скота имѣють лошадь 1. Коровъ дойныхъ 2. Яловую 1.

въ 2^й хатѣ братъ ихъ двоюродный Аврамъ Євстафовъ 49 –

лѣтъ Здоровъ природной Радульской

Его жена Ксенія 48 лѣтъ Здорова

Уныхъ Дѣти

1^й Сынъ Єрмолай 4 лѣтъ {

2^й дочь Євдокія 15 лѣтъ {Здоровы

11^й Дворъ Старой внемъ хатъ 2. амбаровъ 2. Сараєвъ 2.

въ ономъ живеть Федосій Скутероль⁷⁵ 63^й лѣтъ Єще

работать можеть природной оной Деревнѣ Радулѣ

отець Его былъ Радульского уѣзду⁷⁶ Села Хлєвекы⁷⁷ помѣщика

Василія Филатовича Поповкина Крепостной //

Арк. 11 зв.

Изъ Городницкаго

Его жена Євдокія 61 года Застаростью Работать
неможеть

Унихъ Дѣти

1^й Сынъ Осипъ 19 лѣтъ Здоровъ

Его жена Гликерія 16 лѣтъ Здорова

2. Куприянъ 17 лѣтъ {

3^й Иассонъ⁷⁸ 10 лѣтъ {Здоровы

братъ Его Федосія Родной Иванъ отъ Старости

Слабъ

Его жена Соломонида 62 лѣтъ отъ Старости Слаба

⁷⁰ Кушнірство або кушнарство – традиційне українське ремесло, яке включало вичинку шкіри з хутром і пошиття з неї різного одягу. Кушніри шили численні види традиційного одягу – кожухи, кептарі, шапки тощо.

⁷¹ Нині с. Гірськ Сновського району Чернігівської обл. України.

⁷² Згідно з даними 1782 р. «Григоріи Романовъ». Помер у 1776 р. Його дружина «Матрона» померла у 1777 р., а син Петро у 1779 р. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 965–965 зв.

⁷³ Частина слова «берн» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом – це продовження скрепи або рекламанти.

⁷⁴ Згідно з даними 1782 р. «Михайло Романовъ сынъ Землянской же». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 965 зв.

⁷⁵ Прізвище викривлене під час копіювання. Згідно з даними 1782 р. «Феодосей Филипъ сынъ Скугаревъ». Його дружина «Євдокія Герасимова дочь». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 963 зв.

⁷⁶ Назва повіту викривлена під час копіювання. Правильно «Рыльського уезда».

⁷⁷ Назва поселення викривлена під час копіювання. Правильно «д. Клевень», також село мало другу назву Поповка.

⁷⁸ Правильно «Иасон», це – форма грецького ім'я Ясон.

въ нихъ пахотныхъ идругихъ угоди никакихъ нѣимѣтся
Скота имеютъ лошадей 2. Коровъ дойныхъ 3. Свиней 2.

12^й Дворъ Старой внемъ хатъ 2. сарай 1.

въ ономъ живеть Марко Короткой⁷⁹ 40 лѣтъ Здоровъ
природной оной Слободы дѣдь его биль Рылского уѣзду
Села Поповки помещика Пасовкина⁸⁰ крепостной заи
шоль въ Радуль назадъ тому лѣтъ 58.

Его жена Настасія 25 лѣтъ Здорова

уныхъ сынъ Харитонъ 2 лѣтъ Здоровъ

братъ Его Марка родной Прохоръ⁸¹ 17 лѣтъ Здоровъ
холостъ

пахотныхъ земель идругихъ угоди неимѣютъ

Скота въ нихъ Корова доиная 1.

промышляють продажею яблук

съ ними Короткими живеть Яковъ Ассеевъ⁸² 62 лѣтъ по
Старости Слабъ природной Севского уѣзду Села хнили⁸³

Дворцовой Крестьянинъ заведенъ отъцемъ Его

въ Радуль въ 748 году

Его жена Федосія 61 года Еше Работать можетъ
уныхъ дѣти

1^й Сынъ Петръ 8^й лѣтъ {

2^я дочъ Анна 12 лѣтъ {Здаровы

Пахотныхъ Земель ипротчихъ принадлежностей
такожъ искота въ него нѣтъ промыслу никакого
несодержать. //

Арк. 12.

13^й Дворъ Старой внемъ хатъ 5. Амбаровъ

2. Конюшня 1. сараевъ 5. въ ономъ жи

[ветъ] въ 1^й хатѣ Иванъ Калесниковъ⁸⁴

[50 лѣтъ] Здоровъ природной рылского уѣз

ду деревни марица⁸⁵ Игловскаго⁸⁶ мона

[стыря] Крестьянинъ заведенъ въ Радуль

[отцемъ] Его въ 1725 году, Его жена Евфимія

48 лѣтъ Здорова,

уныхъ Дѣти

1^я дочъ Онисія 15 лѣтъ {

2. Вадія⁸⁷ 10 лѣтъ {Здаровы

3. Матрона 5 лѣтъ {

Братъ Его Ивана Родной Степанъ 36 лѣтъ Здоровъ холостъ –

Скота имѣютъ лошадь 1. Коровъ дойныхъ 3. яловыхъ 2. –
Свиней 2.

въ 2^й хатѣ Двоюродный братъ ихъ Евдокимъ Калениковъ⁸⁸ 62.

лѣтъ отъ Старости Слабъ природной тойже Деревни ивотчине

Его жена Варвара 70 лѣтъ отъ Старости Слаба скота имѣютъ

лошадь 1. Коровъ дойныхъ 2.

въ 3^й хатѣ племянникъ ихъ Авраамъ Колесниковъ 28 лѣтъ

Здоровъ рожденъ въ тойже Слободѣ Радуль Его жена Евдокія

25 лѣтъ Здорова

СКіи⁸⁹ Браты Его

1^й Григорій 12 лѣтъ {

⁷⁹ Згідно з даними 1782 р. «Марко Евфремовъ сынъ Короткой». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 966.

⁸⁰ Імовірно, прізвище поміщика було Поповкін.

⁸¹ Згідно з даними 1782 р. «Прохоръ Короткой въ рекруты выданъ въ 771 году». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 966 зв.

⁸² Згідно з даними 1782 р. «Яковъ Григорієвъ сынъ Ассеевъ» помер у 1779 р. Його дружина «Федосія Иванова дочъ». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 975.

⁸³ Назва поселення викривлена під час копіювання. Правильно «д. Хинель». Нині с. Хинель Севського району Брянської обл. Російської Федерації.

⁸⁴ Згідно з даними 1782 р. «Иванъ Никитинъ сынъ Колесниковъ постриженъ въ монахы». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 972 зв.

⁸⁵ Нині с. Марица Льговського району Курської обл. Російської Федерації.

⁸⁶ Назва монастиря викривлена під час копіювання. Правильно Льговський Димитріївський чоловічий монастир, який знаходився у м. Льгові Курської губ. Російської імперії. Див.: Зверинский В. Материал для историко-топографического исследования ... П ... С. 200.

⁸⁷ Вадія – арабське ім'я, яке означає: «доброчлива; любляча; кохана; породілля; сором'язлива».

⁸⁸ Згідно з даними 1782 р. «Евдокимъ Лазаревъ», імовірно «Колесниковъ», його дружина «Варвара Васylieва дочъ». Померли до 1782 р. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 974 зв.

⁸⁹ Частина слова «скіи» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

2. Василии 8 лѣтъ {Здоровы
 3. Савелии 6 лѣтъ {
 въ 4^й хатѣ дядя ихъ Ивана и Степана Калесниковихъ
 Родной Алексѣй Василіевъ⁹⁰ 75 лѣтъ постарости слабъ вдовъ
 природной Города Рылска испосацкихъ зашолъ въ Радуль
 въ 1735 году
 въ 4^й хатѣ живеть Андрей Асютинъ 47 лѣтъ Здоровъ
 уроженецъ вяземского уѣзду Села шумскаго⁹¹ дворцовой
 крестьянинъ заишелъ въ Радуль въ 1726 году.
 Его жена Анна 40 лѣтъ Здарова
 унихъ Дѣти
 1^й Синь Самуиль 7^й лѣтъ {
 2^й дочь Марфа 8 лѣтъ {Здоровы
 Скота имѣеть лошадей 1. Коровъ дойныхъ 2. //

Арк. 12 зв.

Изъ Городницакаго

[безъ] Дворная хата

[въ] ней живеть Максимъ⁹² холост 36 лѣтъ Здоровъ
 природной полку полтавского Города Полтавы [какого]
 Званія отецъ Его быть непомнитъ
 Его жена Дарія 33 лѣтъ Здарова
 унихъ синь Сидоръ 13 лѣтъ Здоровъ,
 пахотной земли идругихъ угодіи внего неимѣется
 Скота имѣет лошадей 1. Корову дойную 1.
 промыслу и ремесла никакого неимѣется
14^й Дворъ Старой внемъ хат 5. Амбаровъ 2. [сараявъ 4.]
 въ ономъ живуть въ 1^й хатѣ Никита Леоновъ 49 [лѣтъ]
 природной той Слободы Радули аоткудова [отець]
 Его быть онъ невѣдаеть
 Его жена Ирина 38 лѣтъ Здарова
 унихъ дѣти
 1^й Синь Сидоръ 11 лѣтъ {
 2^й дочь Елена 9 лѣтъ {Здоровы
 3^й Устинія 7 лѣтъ {
 въ 2^й хатѣ браты Его Никиты родные 1^й Сильвестеръ⁹³
 47 лѣтъ
 Его жена Анна 33 лѣтъ Здарова
 унихъ Дѣти
 1^й Синь Александръ 4^х лѣтъ {
 2^й дочь Пелагія 13 лѣтъ {Здоровы
 3 Марфа 9 лѣтъ {
 2^й братъ Петръ 40 лѣтъ Здоровъ
 Его жена Софія 29 лѣтъ Здарова
 унихъ Дѣти
 1^й Синь Степанъ 9 лѣтъ {
 2^й Уліянь 5^й лѣтъ {Здоровы
 3^й дочь Пелагія 7 лѣтъ {
 3^й братъ Семень 29 лѣтъ Здоровъ
 Его жена Елена⁹⁴ 28 лѣтъ Здарова
 въ нихъ Леоновихъ Пахатной Земли идругихъ угодіи
 неимѣется
 Скота имѣють лошадей 3. Коровъ дойныхъ 5. яловыхъ
 2. Свинней 4.
 именють промысль торговый продаждъ Рыби вялой
 покупаемой ими въ Разныхъ мѣстахъ //

⁹⁰ Помер у 1770 р. Згідно з даними 1782 р. у нього були дві доньки Євдокія 44 роки та Агафія 41 рік. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 972 зв.

⁹¹ Назва населеного пункту викривлена під час копіювання, правильно «с. Шуйское». Нині с. Шуйське Вяземського району Смоленської обл. Російської Федерації.

⁹² Прізвище не зазначене. Згідно з даними 1782 р. прізвище Максима – «Хохолчиковъ». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 953 зв.

⁹³ Згідно з даними 1782 р. «Селивестеръ Ермолаевъ сынъ Лѣоновъ у него жена Анна Трофимова дочка». Див.: Там само. Арк. 968.

⁹⁴ Згідно з даними 1782 р. «Елена Гаврилова дочка Костілева». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 968.

Арк. 13.

Въ 3^й хатъ брать ихъ Леоновичъ двою
 Родный Прокопъ Козазаевъ 39 леть Здоровъ
 природной той Слободы отец его бил Сев
 ского уезду Села Хмеля⁹⁵ Комарицкой Волости
 Крестьянинъ
 Его жена Фодосія⁹⁶ 31 года Здорова
 Унихъ сынъ Михайло 12 леть Здоровъ
 брать Его Прокопа Родной Фома 35 леть Здоровъ
 Его жена Анна 29 леть Здорова
 въ ныхъ Козазаевихъ Скота коровъ дойныхъ 2.
 въ 4^й хатъ живеть Евсей Касагоровъ 63 леть отъ Старости
 Слабъ уроженецъ Севскаго уезду Села поповки помѣщицы
 Агафїи Петровны Поповинной крестьянинъ Сойшоль въ Слободу
 Радуль въ 748 году
 Его жена Акилина 55 леть Здорова
 унихъ дѣти
 1^й Синь Онисимъ 23 леть холостъ {
 2^й Василии 18 леть {Здоровы
 3^й Данило 11 леть {
Сек⁹⁷
 Скота внего корова доиная 1.
 въ 5^й хатъ прописанныхъ Леоновичъ племянникъ Никифоръ
 Петровъ 23 леть Здоровъ природной той Слободы
 Его жена Марья 23 леть Здорова
 унихъ сынъ Петръ 4 леть Здоровъ
 брать Его Никифора Родной Дмитрии 11 леть Здоровъ
 скота вныхъ Корова доиная 1.
безъ Дворная хата вней живеть Савелии Свиридовъ⁹⁸ 63 леть
 отъ Старости Слабъ природной карповского уъзду Села,
 Салдатской⁹⁹ одно дворець пришоль Въ Радуль въ 1756 году
 Его жена Анисья 44 леть Здорова
 Унихъ дѣти
 1^я дочь Евфимія 12 леть {
 2^я Марія 8 леть {Здоровы
 3^я Уліяна 3 леть {
 Грунтовъ внего искота Никакихъ неимѣтся
 промисль имѣть перепеческой¹⁰⁰
безъ Дворная хата вней живеть
 Понкратъ Леоновъ¹⁰¹ уроженецъ Севскаго уъзду
 Села Крупца¹⁰² зъ дворцовихъ крестьян
 пришель въ Радуль въ 1749 году //

Арк. 13 зв.

Изъ Городницкаго

Его жена Акилина 38 леть Здорова
 унихъ Дѣти
 1^й Синь Иванъ 8 леть {
 2. дочь Ксенія 11 леть {Здоровы.
 3. Домникія 5. Леть {
 внего пахотного поля идругихъ вгодиі нльть промисла
 иремесла никакого не содержать
15^й Дворъ Старой внемъ хат 3. Клетей 3.
 въ немъ живуть въ 1^й хатъ Иовъ Велицковъ 45 леть Здоровъ
 природной той Слободы отецъ Его былъ Польской области
 Его жена Вѣра 41 года правой рукой Сколѣчена

⁹⁵ Назва села викривлена під час копіювання. Правильно «с. Хинель». Нині с. Хинель Севського району Брянської обл. Російської Федерації. Уперше згадується в документах 1630–1650-х рр. у складі Чемлижського стану Комарицької волости.

⁹⁶ Правильно «Феодосія».

⁹⁷ Частина слова «Сек» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

⁹⁸ Згідно з даними 1782 р. «Савелій Василієвъ сынъ Свѣридовъ» помер у 1773 р. Його дружина «Анна Михайлова дочь». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 977.

⁹⁹ Правильно «с. Солдатское» Карповського повіту Білгородської губ. Російської імперії. Нині с. Солдатське Ракитянського району Білгородської обл. Російської Федерації.

¹⁰⁰ Імовірно, малося на увазі, що сім'я Василя Свиридова займалася випічкою та продажем хліба.

¹⁰¹ Вік Панкрата Леонова не зазначений, імовірно, пропущено під час копіювання.

¹⁰² Село «Крупець» – центр волості Севського повіту Орловської губ. Російської імперії. Нині с. Крупець Брасовського району Брянської обл. Російської Федерації.

дочь ихъ Марія 7^л лѣтъ Здорова
 въ 2^л хатѣ Захарь Сухановъ¹⁰³ 38 лѣтъ Здоровъ уроженецъ
 баравмаго уѣзда¹⁰⁴ деревнѣ Рабовцовъ¹⁰⁵ Панфнутиева¹⁰⁶ мона
 стиря съ крестьянъ заишоль въ 1758 году.
 Его жена Мавра¹⁰⁷ 33 лѣтъ Здорова

уныхъ дѣти

1^л Синь Лаврентіи 11 лѣтъ {
 2^л дочь Ксенія 4. Лѣтъ {Здаровы.

Скота имѣеть лошадь 1. корову дойную 1.

въ 3^л хатѣ двоюродные братья Его Суханова 1^л Сидоръ

Гавриловъ 49 лѣтъ Здором

Его жена Анна 38 лѣтъ Здорова

уныхъ дѣти

1^л Синь Антонъ 11 лѣтъ {
 2^л Семен 4. Лѣтъ {Здаровы

2^л Федор¹⁰⁸ 32 лѣтъ Здоровъ

Его жена Акилина 30 лѣтъ Здорова

унихъ дѣти

1^л Синь Ермолай 7 лѣтъ {
 2^л дочь Стефанида 10 лѣтъ {Здаровы.

3^л Федор¹⁰⁹ 22 лѣтъ Здоровъ

Его жена Макрина 24 лѣтъ Здорова

Синь ихъ Андрей 4 лѣтъ Здором

Скота внего лошадь 1. коров дойныхъ 3. Свиней 1.

Торгуеть Глиняными Горшками

4^л братъ вдругомъ Сродствѣ Елисей Ильинъ¹¹⁰ 64 лѣтъ

постарости Слабъ природной Радульской – //

Арк. 14.

Въ 2^л хатѣ живеть племянникъ Его

Сильвестръ Єрофѣевъ 25 лѣтъ Здоромъ

природной Радульской

[жена] Его Веремьяна¹¹¹ 27 лѣтъ Здорова

[скота] имеютъ лошадь 1. коровъ 2.

[въ тойже] хатѣ живеть Александръ Гера

симовъ 30 лѣтъ уроженецъ Сѣвскаго уѣзду зъ дворцовой

Волости Села Крупца¹¹² зашелъ въ Радуль въ 1759 году –

жена Его Мелания 38 лѣтъ Здорова

уныхъ дѣти

1^л Синь Симеонъ 15 лѣтъ {
 2^л Иванъ 11 лѣтъ {Здаровы

промисла и ремесла неимѣеть питаетъ зъ Заработковъ

въ 3^л хатѣ живеть Прохоръ Даниловъ¹¹³ 30 лѣтъ Здоромъ

уроженецъ оной Слободы Радуль аоткудова отецъ Его былъ онъ
 незнаеть

жена Его Катерина 40 лѣтъ Здорова

ре¹¹⁴ унихъ Дѣти

1^л Сынъ Иванъ 8 лѣтъ {

¹⁰³ Суханов – це, імовірно, по батькові, а не прізвище. Сухан – давньослав'янське ім'я, яке означає «худий».

¹⁰⁴ Назва повіту викривлена під час копіювання. Правильно «Боровського уезда».

¹⁰⁵ Назва села викривлена під час копіювання, імовірно «с. Рябушек». Нині село не існує; розташовувалося біля р. Протва на території нинішнього Боровського району Калузької обл. Російської Федерації.

¹⁰⁶ Правильно Пафнутієв Різдва Богородиці Боровський чоловічий монастир, розташовувався біля м. Боровська в Калузькій губ. Російської імперії. Див.: Зверинский В. Материал для историко-топографического исследования... П... С. 261–264.

¹⁰⁷ На 16-му аркуші матеріалів перепису (див. далі) ім'я дружини Захара Суханова «Марія», а на 17-му аркуші у паспорті на переселення до Новоросійської губ. «Мавра».

¹⁰⁸ «Федор Сидоров» – другий двоюрідний брат Захара Суханова.

¹⁰⁹ «Федор Сидоров» – третій двоюрідний брат Захара Суханова. Імовірно, ім'я викривлене. У реєстрі мешканців слободи Радуль, які в серпні 1767 р. вирушили до Новоросійської губ., його ім'я «Федоръ», проте в паспорті на переселення, що був виданий Київською губернською канцелярією, указане ім'я «Федотъ». Див. далі.

¹¹⁰ Тут відсутня інформація (імовірно втрачена під час копіювання) про дружину Єлисея Ільїна – Вассу, його дітей Василя та Дар'ю, а також про брата Афанасія з дружиною Євдокією та їх дітьми Ларіоном і Лукерією (див. далі інформацію про переселення до Новоросійської губ. Російської імперії).

¹¹¹ Ім'я викривлене під час копіювання. Згідно з даними 1782 р. дружина Сильвестра Єрофїєва «Мереньяна Ты-хонова дочь Костелева». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 956 зв.–957.

¹¹² Див. пояснення вище.

¹¹³ Згідно з даними 1782 р. прізвище «Прохора Данилова сина» – «Стариковъ». Він помер у 1779 р. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 955 зв.

¹¹⁴ Частина слова «ре» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

2^й Єгор 4 лѣтъ {Здоровы
 3^й дочь Ирина 2 лѣтъ {
 промисла и ремесла Никакого неимѣть питається съ за
 работковъ
 въ 4^й хатѣ живеть Миронъ Новиковъ 47 лѣтъ Здравовъ
 уроженецъ Сѣвскаго уѣзду дворцовой Комарицкой волости
 съ Села Крупца¹¹⁵ пришошь приотцѣ въ Радуль въ 735 году
 Єго жена Мавра 47 лѣтъ Здорова
 уныхъ дѣти
 1^й Синь Яковъ 17 лѣтъ {
 2^й Федоръ 1 лѣтъ {Здоровы
 промислу и ремесла Никакого неимѣть питається съ заработ
 ковъ
 въ тойже хатѣ живеть Євдокимъ Волохинъ¹¹⁶ 30 лѣтъ Здравовъ
 уроженецъ оной Слободы аоткуда отецъ Єго зашошь онъ
 незнаеть
 жена Єго Євдокія 28 лѣтъ Здорова
 братъ Єго родный Яковъ 21 года Здравовъ
 жена Єго Акилина 28 лѣтъ Здорова //

Арк. 14 зв.

Изъ Городнищкаго

Скота имѣеть лошадь 1. корову 1.
 промисла и ремесла Никакого неимѣть питаются
 съ заработковъ
безъ Дворная хага 1.
 вней живеть Семень Трофимовъ 39 лѣтъ Здравовъ уро
 женецъ оной Слободы Радули аотецъ Єго откудова
 онъ Незнаеть
 жена Єго Дарія 34 лѣтъ Здорова
 уныхъ дѣти
 1^й Синь Иванъ 12 лѣтъ {
 2^й Агафонъ 9 лѣтъ {Здоровы
 3 Игнатъ 7 лѣтъ {
 4 дочь Наталія 2 лѣтъ {
 Скота имѣють лошадь 1. коровъ 3. подтелковъ 2. Свиныя 1.
 промисла и ремесла Никакого неимѣть
безъ Дворная хага 1.
 вней живеть Кузьма Єрмолинъ¹¹⁷ 49 лѣтъ Здравовъ уро
 женецъ Калужскаго уѣзду тихонова¹¹⁸ монастыря –
 Деревни дороховъ¹¹⁹ съ Крестьянь зашошь оттудова въ 748
 году?
 жена Єго Акилина 28 лѣтъ
 уныхъ Дѣти
 1^я дочь Євдокія 6 лѣтъ {
 2 Пелагія 3 лѣтъ {Здоровы
 промисла и ремесла Никакого неимѣть питається съ заработковъ
18^й Дворъ Старой внемъ хат 7. Поветей 5. въ немъ
 живеть въ 1^й хатѣ Никита Мартиновъ¹²⁰ 29 лѣтъ
 Здравовъ уроженецъ оной Слободы аотецъ Єго биль –
 известно Новгородскаго уезду Дворцовой Волости –
 Села Коростина¹²¹ съ Крестьянь
 жена Єго Євдокія 26 лѣтъ Здорова
 уныхъ дѣти
 1^я дочь Васся 7 лѣтъ {
 2 Ирина 5 лѣтъ {Здоровы
 братъ Єго родный Иванъ 28 лѣтъ Здравовъ.

¹¹⁵ Див. пояснення вище.

¹¹⁶ Прізвище «Волохинъ» написане іншим чорнилом.

¹¹⁷ Згідно з даними 1782 р. «Козма Нькитинъ сынъ Ермильєвъ бежалъ безвєстно» його дружина померла у 1770 р. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 976 зв.

¹¹⁸ Тихонова Успенська чоловіча пустиня, розташовувалась у 18 верстах на північний захід від м. Калуги Калузької губ. Російської імперії. Див.: Зверинский В. Материал для историко-топографического исследования... П ... С. 352.

¹¹⁹ Нині с. Дорохово Мещовського району Калузької обл. Російської Федерації.

¹²⁰ Згідно з даними 1782 р. «Никита Антоновъ сынъ Мельниковъ». Помер у 1779 р. Його дружина «Євдокія Харитонова дочь» у 1782 р. була переведена із сім'єю в слободу Добрянку. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 971.

¹²¹ У XV–XVII ст. у Шелонській п'ятині Новгородського повіту Московської держави існував Коростинський погост.

жена Его Ксенія 23 лѣтъ Здорова
 синь ихъ Алексѣй 1 года Здоровъ
 брать же его родный Вавило 25 лѣтъ Здоровъ. //

Арк. 15.

жена его Матрона 18 лѣтъ Здорова
 Скота имѣть лошадей 2. Коровъ 2.
 промысла и ремесла никакого неимѣть.
 [питається] съ заработковъ
 [въ] 2^й хатѣ живеть брать его Ментинова¹²²
 двоюродный Стефанъ Бондаревъ 33 лѣтъ
 Здоровъ Уроженецъ оной Слободы аотець Его биль
 Смоленского Ульзду Порецкой¹²³ Волости деревни печахъ¹²⁴
 [жена] Его Матрона 23 лѣтъ Здорова

уныхъ дѣти

1^й синь Федоръ 10 лѣтъ {
 2 Аврамъ 8 лѣтъ {Здоровы
 3 дочь Евдокія 4 лѣтъ {

Скота имѣть лошадь 1. Коровъ 2. яловка 1.

Ремѣсло имѣть бондарское ись того себе питаеть
 въ 3^й хатѣ живеть Петръ Лисовъ¹²⁵ 30 лѣтъ Здоровъ Уроже
 нецъ оной Слободы аотколь отецъ его зашель онъ незнаеть

жена Его Елена 28 лѣтъ Здорова
 дочь ихъ Евстимія¹²⁶ 4 лѣтъ Здорова

Скота имѣть Корову 1

тарь¹²⁷

промыслу и ремесла никакого неимѣть питається съ за
 работковъ

въ 4^й хатѣ живеть Назаръ Богдановъ 30 лѣтъ Здоровъ Уро
 женецъ оной Слободы Радули аотець его былъ можайскаго
 ульзду лужицкого монастыря¹²⁸ съ крестьянь аврадуль
 зашоль въ 735 году

жена Его Матрона¹²⁹ 20 лѣтъ Здорова

брать Его Двоюродный Савелий Онохинъ 29 лѣтъ Здоровъ
 природной той Слободы

жена Его Феодосія 26 лѣтъ Здорова

Синь ихъ Василей 4 лѣтъ Здоровъ

промысла и ремесла никакого неимѣть питається

зь заработковъ

въ 5^й хатѣ живеть Митрофанъ Стариковъ 39 лѣтъ Здоровъ

Уроженецъ оной Слободы отецъ его биль Смоленского –
 ульзду Порецкой Волости деревни пльчохъ¹³⁰ въ Радуль –
 зашоль въ 735 году

жена Его Евдокія 30 лѣтъ Здорова

уныхъ дѣти //

Арк. 15 зв.

Изъ Городницкаго

1^й синь Стефанъ 12 лѣтъ {
 2 Скимъ 9 лѣтъ {Здоровы
 3^й Семень 4 лѣтъ {

промыслу и ремесла никакого неимѣють питаються
 съ заработковъ

въ 6^й хатѣ живеть Марко Митрофановъ 23 лѣтъ

Здоровъ Уроженецъ оной Слободы отецъ его откудова зашель

¹²² Під час копіювання викривлене по батькові Микити, правильно «брать его Мартынова».

¹²³ Правильно «Порѣчской».

¹²⁴ Назва населеного пункту викривлена, останню літеру виправляли, далі назва цього самого села записана «Пльчохъ». Нині населеного пункту з такою назвою немає, це місцевість на території Демидовського району Смоленської обл. Російської Федерації. У 1918 р. місто «Поречье» отримало нову назву Демидов.

¹²⁵ Згідно з даними 1782 р. «Петръ Романовъ сынъ Землянской», його дружина «Елена Василіева дочь Костълева». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 964 зв.

¹²⁶ Ім'я викривлене під час копіювання. Згідно з даними 1782 р. – «Епистимія». Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 78. Арк. 965.

¹²⁷ Частина слова «тарь» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

¹²⁸ Можайський Лужецький Різдва Богородиці чоловічий монастир розташований у м. Можайську Московської губ. Російської імперії. Див.: Зверинский В. Материал для историко-топографического исследования... П ... С. 199.

¹²⁹ Ім'я «Матрона» написано над рядком. На шістнадцятому аркуші матеріалів перепису (див. далі) ім'я дружини Назара – «Марфа».

¹³⁰ Див. пояснення вище.

онь незнаеть
 жена Его Евдокія 20 лѣтъ Здорова
 братья Его родние
 1^и Тимофѣй 20 лѣтъ холостъ {
 2 Степанъ 10 лѣтъ {Здоровы
 Скота имѣеть корову 1.
 промыслу и ремесла никакого неимѣеть питается съ заработковъ
 въ 7^и хатѣ живеть Григорій Сидоровъ 50 лѣтъ Здоровъ –
 Уроженецъ польской области, Села Сутковъ аотколь отецъ
 Его биваль онь незнаеть
 жена Его Феодосія 30 лѣтъ Здорова
 уныхъ дѣти
 1^и Синь Наумъ 18 лѣтъ Здоровъ
 жена Его Стефанида 17 лѣтъ Здорова
 2^и Синь Федоровъ¹³¹ 16 лѣтъ {
 3^и Фадѣй 14 лѣтъ {Здоровы
 4 Трифонъ 11 лѣтъ {
 Скота имѣеть Коровъ 2.
 промысла и ремесла никакого неимѣеть питается съ заработковъ
 Наподлинномъ тако
 Къ сей Вѣдомости войтъ Слободы Радуль Иванъ Колесни
 ковъ подписался

Въ комисію Сочинения Въ полку Черниговскомъ Генеральной
 описи Волостной Слободы Радули Войта Ивана Колес
 никова

Доношеніе

После Описи Коммисію въ оной Слободѣ живущихъ пососто
 явшемуся Сего 767 года марта 5. числа Кіевской Губернской
 Канцеляріи Указу Вельно изъ оной Слободы яко ижи
 всѣхъ въ полкахъ Черниговскомъ и Стародубовскомъ –
 Слободѣ же неимѣниемъ порозжихъ ослѣбо пашенныхъ
 земель идругихъ угодиі находящихся въ тѣхъ Слободахъ
 обивателей по ихъ желаніямъ отпустить въ степ
 нья мѣста кто куда пожелаетъ //

Арк. 16.

изъ показанной Слободы Радуль вышло обивателей
 въ новороссийскую Губернію немалое число окоихъ
 съ показаніемъ ихъ ижень идѣтей ихъ именъ
 реестръ присемъ прилагаю того ради ком
 мисіи Сочиненія въ полку Черниговскомъ Гене
 ральной описи покорно прошу поприложенному
 усею Регистру Вишедшихъ изъ реченной Слободы Радули –
 Въ новороссийскую Губернію обивателей съ поданной той Слободы –
 въ Коммисію вѣдомости Учинить отмѣтку. –

Наподлинномъ Тако
 Къ сему доношенію Войтъ Слободы Радули Иванъ Калесниковъ подписался
 реестръ въ Коммисію Сочиненія въ полку Черниговскомъ Генераль
 ной описи, кто именно съ Слободы Радули тамошніе обиватели
 въ Новоросійскую Губернію Напоселеніе послѣ переписи Сошли
 учиненной 767 году августа 24 дня
 Евстратъ, Иванъ и Антонъ Черновы
 Евсей Касагоровъ съ женою своею Акилиною, исынами Василиемъ
 и Данииломъ,

Гри¹³²

Никифоръ Петровъ съ женою Его Марією исыномъ Петромъ
 Панкратъ Леоновъ¹³³ съ женою Его Акилиною идѣтми Ива
 номъ Ксенією и Домникиєю
 Иовъ Велицковъ съ женою его Верою идочерью Марією Захаръ
 Сухановъ съ женою Марією идѣтми Лаврентіемъ и Ксенією
 Сидоръ Велицковъ с женою Анною идѣтми Антономъ –
 и Семеномъ
 Братъ Его Сидора Федоръ съ женою Акилиною идетми Ермо
 лаемъ и Стефанидою

¹³¹ Правильно «Федоръ».

¹³² Частина слова «Гри» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або
 рекламанти.

¹³³ Правильно «Леоновъ».

другой брат Федоръ Велицковъ съ женою Макриною исыномъ
 Андреем
 третій братъ Єгожь Велицкова Єлисей Ильинъ съ женою –
 Вассею идлътьми Васильемъ иДарьей
 Єлисеєв братъ Афанасей с женою Євдокиєю идлътьми Ла
 риономъ иЛукерьею
 Євдокимъ Волохинъ съ женою Єго Євдокиєю
 Семень Трофимовъ съ женою Єго Дарією идлътьми Ивановъ
 Агафономъ Игнатомъ идочерью Натальею
 Назарь Богдановъ съ женою Єго Марфою
 Митрофанъ Стариковъ съ женою Єго Євдокиєю идлътьми –
 Степаномъ Єкимомъ иСеменомъ, – //

Арк. 16 зв.

Изъ Городницкаго

Марко Митрофановъ зъ женой Євдокиєю ибратами
 Тимофълем иСтепаномъ
 Григориі Сидоровъ съ женою Фодосею исынами Наумомъ
 иженою его Стефанидою, Федотомъ Фадъемъ иТрифаномъ
 иТрофим Ильинъ зъ женою Татьяною идетьми
 Єгоромъ иИваномъ
 Наподлинномъ Тако
 Къ сему Регистру Войтъ Слободы Радули Иванъ Калес
 никовъ руку приложилъ
 Поуказу Єя Величества Государини импера
 трици Єкатерины Алексъевны Самодержицы
 Всероссийской ипрочия ипрочия ипрочия
 Понеже поуказу ея Императорскаго Величества
 изъ Киевской губернской Канцеляриі Сего 1767 году марта
 отъ 5го Числа Въ волостную государевыхъ описныхъ Рас
 кольничьихъ Слободъ Кантору присланному Велъно
 оной волостной Канторы изъ означенныхъ описныхъ
 Слободъ занеимъниемъ приныхъ порожнихъ хлебо –
 пашенныхъ земель идругихъ угодіевъ находящихся
 въ тлъхъ Слободахъ обивателей поихъ Желаніямъ
 отъ пустить въ степныя мъста кто куда поже
 ласть Давъ имъ изреченной волостной канторы паше
 порты съ прописаніямъ Росту, лть приметь идругихъ
 знаковъ ичто будучи въ пути никто имъ никакихъ
 обидъ иприметокъ нечинилъ, но оказывалибъ всякое
 споможеніе иоблагодъяніе инажителство кромъ какои
 либо законной нужды никому ихъ непринимать
 инедержать подъ штрафомъ какъ поуказамъ
 повелъно – авоиспольненіе онаго указа присемъ паше
 порты отъ пущены въ низъ рекою Днъпромъ вново
 Росіискую губернію для поселенія въ таможнихъ порож
 ныхъ мъстахъ ниже писанная бывшія досели въ слободъ
 Радуль обиватели, 1^й Сидаръ Гавриловъ¹³⁴ 48 лтъ ростомъ
 двухъ аршинъ, пятіи Вершковъ лицемъ рябъ, глаза сьрие
 волосомъ ибородою русъ унего жена Анна Корнъева дочъ
 37 лтъ уныхъ дъти Антонъ 11 лтъ Семень 3 //

Арк. 17.

Казначейства

Прокофій 2 лтъ Семен¹³⁵ меньшеи полугода унего Сидора братъ род
 ной Федоръ 31 года Ростомъ двухъ аршинъ 4 Вершковъ лицемъ рябъ
 Глаза сьрые Волосомъ ибородою Свълторусъ унего жена Акилина
 Яковлева дочъ 29 лтъ уныхъ дъти Єрмилъ 6 Степанида 9 лтъ
 Феодотъ 21 году Росту двухъ аршин 4 Вершковъ лицемъ рябъ, [глаза]
 [сьрые] волосомъ ибородою Свълторусъ, унего жена Макрина 26 лтъ
 уныхъ сынъ Андрей 3 лтъ. 2 Назаръ Васильевъ сынъ Богдановъ 30
 летъ Росту двухъ аршин $\frac{3}{2}$ Вершковъ лицемъ рябовать, глази сьрие волосомъ ибородою
 Свълторусъ Унего жена Марфа Васильева дочъ
 25 лтъ уныхъ дочери Параскевія 2 лтъ Авдотья полгода 3 Євдо
 кимъ Єфимовъ сынъ Волохинъ 30 лтъ Росту 2 аршин 6 вершковъ

¹³⁴ Тут і надалі прізвище, ім'я, по батькові глави сім'ї виділені автором для кращого сприйняття тексту.

¹³⁵ У матеріалах Генерального перепису та у реєстрі мешканців слободи Радуль, які вийшли до Новоросійської губернії на поселення, сини Сидора Гаврилова сина Велицкова «Прокофій» та «Семень» не записані. Імовірно перепис проводився після подання документів на переселення до Новоросійської губ. та оформлення цього паспорта, а за цей час діти померли.

круглолиць, глаза Карые волосомъ ибородою русь, унего жена Авдотья Трифонова дочь 30 лѣтъ уныхъ сын Иван 7. лѣтъ **4. Иовъ Васильевъ Велицковъ** унего жена Вера Митрофановадочь, уныхъ дочери Авдотья иМарія **5. Панкратъ Михайловъ синь Лсоновъ** унего жена Акилина Онофрієва дочь уныхъ дѣти Иванъ Ксенія Домникія **6. Вдова Сфросинія Васильева дочь Митрофановская жена Старикова**, унея дѣти Марко Тимофѣй уМарка **gorii**¹³⁶

жена Авдотья Єлисеєва дочь унегожъ Марка безъ вестно отълучившигося двоюродного брата Митрофана жена Авдотья Васильева дочь унея дѣти Стефанъ, Яковъ иСемень **7² Григорій Сидоровъ**, унего жена Федосья Васильевадочь уныхъ дѣти Наумъ, Феодоръ Фадей, Трифанъ уНаума жена Стефа нида Коңдратѣева дочь, уныхъ синь Андрей **8. Євсѣй Федотовъ** синь Косогоровъ унего жена Акилина Яковлева дочь, уныхъ — дѣти, Онисимъ Василей Данила Авдотья **9. Захаръ Андреевъ сынъ Сухановъ**, унего жена Мавра Ємельянова дочь уныхъ дѣти Лаврентій Ксенія **10. Никифоръ Петровъ синь Землянскій** унего жена Марья Григорѣева дочь уныхъ дѣти Петръ Емельяновъ **11. Єлисей Афанасей Велицковы** уЄлисея жена Василиса Фролова дочь уныхъ дѣти Василей, Дарья уАфа нася жена Авдотья Александрова дочь уныхъ дѣти Ларионъ Лукирія **12. Семень Трофимовъ сынъ Новиковъ** унего жена Дарья Єремѣева дочь уныхъ дѣти Иванъ Агафонъ Игнатъ Иванъ меньшей иНаталія **13. Трофимъ Ильинъ** унего жена Татьяна Сфремова дочь уныхъ дѣти Сторъ Иванъ Агафія **14. Євстратъ, Иванъ и Антонъ, //**
Арк. 17 зв.

Степановы Черновы того ради Всѣхъ оныхъ обивателѣй ись семействами ихъ потракту освободномъ пропускѣ ионечиненіи имъ никакихъ обидъ иприметокъ Нипока зиваніи Напротиву того всякого вспоможенія и [...] нія равножъ онеприниманіи никому ихъ ионедержаніи господамъ всякого чина Команду имъющимъ чинити по Єя Императорскаго Величества Указамъ [...] давать же имъ въ назначенное мѣсто помянутою рекою инигдѣ никако кромѣ законной нужды не мешкать апоприбитіи въ новороссійскую губернію Явитіся Иданно всѣмъ имъ зъ симъ имъ пашепор томъ упредѣленнии кѣтъвоту¹³⁷ порозжихъ мѣсть подѣ поселеніе господъ командировъ неспремѣнно Єдучи же оною Рекою потракту въ городѣ Киевѣ явитіся сего пашпорта вовѣрность чего сеи пашпорты приподписаніи волостной Канторы присутствующихъ печатью оной Канторы Утверждень Мая 15 дня 1767 года — Наподлинномъ Тако

Коллежский совѣтникъ Григорій Титовъ
Бурмистеръ Алексѣй Хрущевъ, —
Писарь Волостный Юрій Федоровъ.
Слобода Радулъ лежачая Полку Черниговского Сотнѣ

любецкой Разстояніемъ отъ Полкового города Чернигова въ 74 верстахъ аближше къ Сотенному мѣстечку — любечу въ 16 верстахъ прирекѣ днѣпру иприозерѣ Радулѣ Черниговскимъ писмомъ¹³⁸ осажденная умершимъ Полковникомъ Полуботкомъ накупленной имъ Полуботкомъ Землѣ отъ Мартина Зарѣцкого въ 1711 году въ оной Слободѣ Радули подданиЧескихъ Дворовъ — 6 безъ дворная хата _____, _____ 1. въ ныхъ людѣй мужеска (мужеска)¹³⁹ пола отъ 1го до 15. лѣтъ _____, _____ 13.

¹³⁶ Частина слова «gorii» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

¹³⁷ Помилка під час копіювання, правильно «къ отводу».

¹³⁸ Слова «Черниговскимъ» та «писмомъ» написані над рядкомъ. Слід читати «осажденная умершим полковником Черниговским Полуботкомъ письмом».

¹³⁹ Слово «мужеска» написано двічі, друге слово не закреслене, а підкреслене.

отъ 15 до 60 лѣтъ _____ ‘ _____ 18.
 престарѣлыхъ къ работе Совсѣмъ неспособныхъ _____ 2.
 женска пола //

Арк. 18.

Казначейства

отъ 1¹⁰ до 15. лѣтъ _____ ‘ _____ 12.
 отъ 15¹⁰ до 60 лѣтъ _____ ‘ _____ 18.
 Крепостныхъ¹⁴⁰ къ Работе Совсѣмъ неспособныхъ _____ 3.
 въ нихъ Скота
 лошадей _____ ‘ _____ ‘ _____ 12.
 Коровъ съ телятми _____ ‘ _____ ‘ _____ 13.
 Корова яловка _____ ‘ _____ ‘ _____ 1.
 Свиней _____ ‘ _____ ‘ _____ 4.
 поля пахотного посылу государевой мѣры на 5 Четвертей
 и пять четверичковъ
 сѣнокосу на _____ ‘ _____ ‘ _____ 113^{возь}
 пчель въ ульяхъ _____ ‘ _____ ‘ _____ 6.
 Деревъ бортовыхъ¹⁴¹ _____ ‘ _____ ‘ _____ 20.
 прежними годами Консистейцѣй довали натурою порцѣй
 $7\frac{2}{4}$ рацѣй $3\frac{3}{48}$ доля
 Анынѣ Платять Квартальные деньги
1² Дворъ внемъ Хата 1. Комора 1. Конюшня 1. Хлѣвъ 1.
 Погребъ походной 1. живущій въ немъ Раскольникъ Малоро
 сиянинъ¹⁴² Макѣй Леонтевъ¹⁴³ 40 лѣтъ Здоровъ Уроженецъ оной
 Слободы Радули –
 жена Его Акилина 35 лѣтъ Здорова Уроженка оной Слободы
 Радули **Ива**¹⁴⁴
 вныхъ сынъ Ларионъ 4 лѣтъ Здоров –
 земли огородной начетверичокъ, земли пахотной въ Урочищѣ
 подъ городищемъ на 5. четверичковъ Сѣнокосу нѣтъ
 зъ Скота имѣеть
 Лошадь 1. Корова 1. Теленокъ 1. промисель имѣеть купеческой
 продаетъ Рибу, деготь и соль
 прежними годами доваль Консистейцѣй натурою порцѣй
 3 Четѣ рацѣй $\frac{11}{42}$ долю анынѣ платить квартальные –
 денги въ годѣ съ хаты рубль идве копейки
 въ томъ же¹⁴⁵ хата 1. Комора 1. Конюшня 1.
 живущій въ оной Раскольникъ Малоросиянинъ Епифанъ
 Сахижеевъ¹⁴⁶ 40 лѣтъ Здоровъ Уроженецъ оной Слободы
 Радули //

Арк. 18 зв.

жена Его Матрона Васильева дочь 38 лѣтъ Здорова
 Уроженка оной Слободы Радули
 въ нихъ Дѣти
 1² Синь Иванъ 14 лѣтъ {
 2² Авирвкии¹⁴⁷ 2 лѣтъ {Здаровы
 въ него земли огородной начетверичокъ
 зъ скота имѣеть
 лошадь 1. Корова доиная 1. промисель имѣеть изъ возни
 ческой Създа въ наемъ поразнымъ мѣстамъ итѣмъ
 Кормится
 прежними годами Консистейцѣй даваль порцѣй 1 Четѣ
 рацѣй осьмую долю, анынѣ Квартальные платить

¹⁴⁰ Імовірно, помилка під час копіювання, правильно «престарѣлыхъ».

¹⁴¹ «Дерево бортное» – дерево з дуплом, у якому дикі бджоли відкладали мед.

¹⁴² Тут доречно зазначити таке. Відомий дослідник старообрядництва, історик М. Лилев з посиланням на Сули-мівський архів зазначав: «Старообрядці вообщє не смішувались з кореннимъ населеніємъ Малоросії, какъ и теперь въ слободахъ чрезвычайно редки родственные связи зъ малоросіянами. Отдельные случаи однакоже были, особенно на первыхъ порахъ ... Выражение: “малоросійской природы” – въ этого рода документахъ значить просто – родившійся въ Малоросії, точно также часто говорится о раскольникахъ, вышедшихъ изъ Польши, что они “польской націи”, изъ Лифляндіи, что они “шведской націи”». Див.: Изъ исторіи раскола на Ветке и въ Стародубѣ XVII–XVIII вв. Исследование М.И. Лилеева. Киев: Тип-я Т. Корчакъ-Новицкаго, 1895. Вып. I. С. 31, 33–34.

¹⁴³ Мокей Леонтевъ – син Левченко. Див.: ЦДІАК України. Ф. 1539. Оп. 2. Спр. 388. Арк. 132.

¹⁴⁴ Частина слова «Ива» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

¹⁴⁵ Тут, імовірно, під час копіювання пропущене слово «дворе».

¹⁴⁶ Прізвище викривлене під час копіювання, імовірно, в оригіналі було записано «Суховѣвъ».

¹⁴⁷ Ім’я викривлене під час копіювання, правильно «Аверкій».

деньги

2^я огородъ¹⁴⁸ Старой въ немъ Хата 1. Комора 1. Конюшня 1. Хлевъ 1. Живущій въ немъ Раскольникъ малоросіянинъ Иванъ Сухивеевъ¹⁴⁹ 35 лѣтъ Здравовъ, Уроженецъ оной Слободы жена Его Евдокія 30 лѣтъ Здравова, Уроженка оной Слободы Радули

въ нихъ дѣти

1^я сынъ Тарасъ 5 лѣтъ {

2^я Сидоръ 4 лѣтъ {Здаровы

Въ тойже Хатѣ братъ Его родной Тимофѣй Суховѣевъ – 40 лѣтъ Здравовъ

Жена Его Анна 30 лѣтъ Здравова Уроженка оной – Слободы

въ нихъ дѣти

1^я сынъ Федаръ 8 лѣтъ {

2^я Филипъ 7 лѣтъ {Здаровы

3^я Дочь Агафія 2 лѣтъ {

Другой Братъ Его Стефанъ Суховѣевъ 38 лѣтъ Здравовъ

Жена Его Марфа 30 лѣтъ Уроженка Слободы – Добрянки //

Арк. 19.

Казначейства

внихъ сынъ Григорій 3 лѣтъ Здравовъ

въ нихъ Земли огородной удвохъ мѣстахъ на 2. четверічка сѣнокосу нѣтъ

зъ Скота имѣють

лошадей 2. Дойныхъ Коровъ 2. промисль имѣеть изъ Возни ческой Езда въ наемъ поразнымъ мѣстамъ итѣмъ питаются прежними годами Консистенцій Порцій три Чети Рацѣй Четь иосъмую долю аныне Платять Кварталные денги –

3^я Дворъ Старый внемъ Строеній Хата 1. Комора 1. Конюшня 1. Хлевъ 1.

Живущій внемъ Раскольникъ Малоросіянинъ Павелъ Хамченко

нокъ 45 лѣтъ Здравовъ Уроженецъ оной Слободы жена Его

Анна 35 лѣтъ Здравова Уроженка Слободы Добрянки

ни¹⁵⁰ унихъ дѣти

1^я сынъ Флоръ 15 лѣтъ {

2^я дочь Мавра 13 лѣтъ {Здаровы

3^я Варвара 6 лѣтъ {

4^я Вассія 4 лѣтъ {

Братъ Его Родной Андрей Хамченко 30 лѣтъ Здравовъ

жена Его Анна 30 лѣтъ Здравова Уроженка оной Слободы

унихъ Дѣти

1^я сынъ Петръ 7 лѣтъ {

2^я Дочь Марфа 5 лѣтъ {Здаровы

Другой Братъ Его Иванъ 25 лѣтъ Здравовъ –

Жена Его Пелагія 18 лѣтъ Здравова Уроженка оной Слободы –

Радули

въ нихъ земли огородной при дворѣ на четверичокъ давдругомъ

мѣстѣ на 2. Четверичка Сѣнокосу неимѣеть

зъ Скота имѣють

Лошадей 2. Коровъ дойныхъ 2. Промисль имѣють изъ Возни

ческой, езда поразнимъ мѣстамъ итѣмъ питаются – //

Арк. 19 зв.

Прежними годами консинстенцій¹⁵¹ даваль

порцій 3 четей рацѣй четь [иосъмую долю аныне квар]

[тальные денги]

4^я Дворъ въ Немъ хата 1. погребъ походный 1. [живущій]

въ немъ Раскольникъ Малоросіянинъ Иванъ Рудой 45

лѣтъ Здравовъ Уроженецъ Слободы Радули

жена Его Анисія 40 лѣтъ Здравова Уроженка оной Слободы

въ нихъ дѣти

1^я Сынъ Евстратъ 3 лѣтъ {

2^я дочь Агафія 10 лѣтъ {Здаровы

3^я Акилина 7 лѣтъ {

¹⁴⁸ Тут, імовірно, допущено помилку під час копіювання. Правильно «2-й дворъ».

¹⁴⁹ Прізвище викривлене під час копіювання, правильно «Суховѣев».

¹⁵⁰ Частина слова «ни» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

¹⁵¹ Правильно «консистенцій».

4^а Агрипина 4 лѣтъ {
въ него земли огородной на четверичокъ Сенокосу въ уро
чище Чемерить На 4 Воза

Зъ скота имѣеть корова яловка 1. промисла и ремесла
неимѣеть питается зъ заработковъ прежними годами
консинстенцій даваль порцѣй 2 четъ рацѣй одну четъ
анынѣ платитъ кварталные денги въ годъ съ хаты
по 1 рублю идве Копѣйки

5^н Двор Старой въ ономъ Строенія Хатъ – 4 комора 1
Конюшня 1 хлѣвъ 1.

Живущіе въ немъ въ первой Хатѣ Раскольникъ Малоро
сиянинъ Иванъ Бузыка 55 лѣтъ Здоровъ Уроженецъ
оной Слободы жена Его Домникія 40 лѣтъ Здорова
Уроженка оной Слободы

въ ныхъ дѣти

1^н Синь Филипъ 20 лѣтъ Здоровъ жена Его Анна 20
лѣтъ Здорова Уроженка оной Слободы Радули

2^а дочь Его Ивана Марфа 9 лѣтъ {

3^а Евдокія 6 лѣтъ {Здоровы

4^а Марія 1 году {

въ него земли огородной на 2 четверичка поля
пахотного въ Урочищи островѣ на 5. Четвертей //

Арк. 20.

Казначейства

Сенокосу въ Урочищѣ пугачахъ на 8 Возъ в Урочищи
Спускни на 12^н Возъ на подолея на 23 воза подъ радулею
Угнѣздищи на 2 воза Итого сѣнокосу на 45. Возъ –
Зъ скота имѣеть лошадей 2^е Коровъ дойныхъ съ телятами
2. Свиной 2. Промисель имѣеть торговлю яблокъ нани
мая Сады въ разныхъ местахъ въ томъ же Дворе Хата
одна Конюшня 1. хлѣвъ 1. погребъ походной 1. Живущий
въ ней Раскольникъ Малоросіянинъ Семенъ Бузыка 60 лѣтъ
Работать неможеетъ Уроженецъ оной Слободы
Жена Его Пелагія 60 лѣтъ Уроженка оной Слободы
въ ныхъ Дѣти

1^н Синь Сергѣй 20 лѣтъ Здоровъ жена Его Евдокія 18 лѣтъ
Здорова Уроженка оной Слободы Радули

2^н Синь Андрей 19 лѣтъ Здоровъ жена Его Агафія 20 лѣтъ
Здорова Уроженка добрянской Слободы въ него Земли
огородной на четверичокъ земля пахотная обща зИваномъ
Бузикою **на**¹⁵²

Сенокосу въ Урочищѣ пугачахъ на 15 Возъ травы хорошей
пчель въ ульяхъ шестеро имѣеть Деревъ бортовыхъ 20
съ коего меду получаютъ пять пудъ

зъ Скота имѣеть

лошадь 1. Коровъ Дойныхъ Стелятами 2. питается
съ заработку прежними годами консинстенцій даваль
натурою порцѣй 2 рацію 1 анынѣ кварталные денги
платитъ съ хаты въ годъ По 1 р идве копѣйки –
въ томъ же Дворѣ третія хата 1. Комора 1. Конюшня 1.
Хлѣвъ 1. Живущія въ ней вдова Агрипина Сидорова...
50 лѣтъ Здорова Уроженка оной Слободы Радули
въ ней Дѣти

1^н Синь Демянь 30 лѣтъ Здоровъ жена Его Феодосія
25 лѣтъ Здорова Уроженка оной Слободы Радули //

Арк. 20 зв.

2^н Синь Фока 25 лѣтъ Здоровъ жена Его Фекла
20 лѣтъ Здорова Уроженка оной Слободы Радуль
Четвертая хата въ пуге въ ихъ земли огородной
начетверичокъ пахотное поле въ мѣстѣ съ Иваномъ
иСеменомъ Бусиками Сенокосу въ урочищѣ Чесновѣ на 8 возъ въ
Григоровѣ на 8 возъ надубровѣ на 30 возъ, травы хорошей итого сѣнокосу
на 46 возъ

зъ Скота имѣють

Лошадей 2. Коровъ Дойныхъ Стелятами 2. Свиной 2.
промисель имѣють изъ вознической итѣмъ пита

¹⁵² Частина слова «на» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

ються прежними годами Консинстенцій давали
натурою порцѣй и рацѣй 2 четъ, анынѣ кварталъ
ные денги

6^й безъ дворная Хата 1. Комора 1. Хлѣвъ 1. Живущій
въ немъ Раскольникъ Малоросиянинъ Василий Новгород
ский 80 лѣтъ постарости Слабъ жена Его Марія
77 лѣтъ постарости Слаба Уроженка оной Слободы
Радули

въ него земли пахотной нѣтъ, огородной начетве
ричокъ, Синокоосу поболотахъ натры воза
зь Скота имѣеть

Лошадь 1. Корова доиная Стелямъ 1.

Питається полюдямъ прежними годами Консистен
цій даваль порцій 2 четъ рацѣй 1 четъ, анынѣ
платить въ годъ съ хаты по 1 р идве копѣйки –

7^й Дворъ внемъ хата 1 Комора 1 Конюшня 1
Живущая въ ней Удовствующая Ирина Ипатиха
60 лѣтъ Здорова, уроженка оной слододы Радули
въ ней дѣти

1^й Синь Николай 3 лѣтъ {

2^й Дочь Агафія 10 лѣтъ {Здоровы

вней земли Огородной на Четверичокъ Сгнокоосу
иполя пахотного також искота нѣтъ //

Арк. 21.

Казначейства

Питаются полюдяхъ зъ найму прежде Консистенцій
Давано натурою порцѣй одна рацій двѣ чети

анынѣ платять въ годъ съ хаты по 1 р и 2^{ко}

въ той же хатѣ живущіе недавно вышедшіе

изъ заграници Польской Раскольники Малоросияне

Авраамъ Осадчій въдовъ 30 лѣтъ здоровъ уроженецъ¹⁵³

въ него Дѣти

1^й Синь Алексѣй 6 лѣтъ {

2^й дочь Евдокія 4 лѣтъ {Здоровы

Племяники Его

1^й Алексѣй Игнатовъ 25 лѣтъ здоровъ холостъ —

2^й дѣвка Агрипина 17 лѣтъ {

3^й Феодосія 15 лѣтъ {Здоровы

Скота вныхъ лошадь 1. аболѣе ничего нѣтъ, Питаються
съ заработковъ Своихъ

Сек¹⁵⁴ Григорія Ипатова

Въ оной Слободѣ Радулѣ зафаченные описными Расколъ

никами поля пахотные исьнокосы

въ Урочищи Грицевомъ розлѣ¹⁵⁵ подѣ Ивановомъ Землянскимъ

поля начетверть подѣ онымъ же Землянскимъ въ Урочищи

Кошарки огородъ Его Ипатова подѣ нимже Землянскимъ

натры Четверичка

Семѣна Ивана иДемяна Бусикъ поля пахотного подѣ

Иваномъ Колесниковымъ наланчиковомъ борѣ¹⁵⁶ на 2 Четверти

и 6 четверичковъ

въ Урочищѣ Овинища подѣ Ларіономъ Клюенкомъ¹⁵⁷ на 2.

Четверти, подѣ нимъ же Клюенкомъ въ Урочищѣ Горо

дища на Четверть итры Четверичка

тамъ же подѣ Городищемъ измержаго подданного

Григорія Захарієва на 5 Четверичковъ подАбрамомъ //

Арк. 21 зв.

Стаховымъ¹⁵⁸ подѣ нимъже описными Раскольниками

пляцовъ владѣльческихъ

1^й пляць Павла Фомина¹⁵⁹ близъ форпоста Радулѣ

ского огнятой Макаромъ Землянскимъ¹⁶⁰

¹⁵³ На жаль, місце народження Авраама Осадчого не вказане, імовірно, опущене під час копіювання.

¹⁵⁴ Частина слова «Сек» написана між рядками іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

¹⁵⁵ Урочище, імовірно, мало назву «Грицев ріг».

¹⁵⁶ Правильна назва бору «Ланченків». Цим бором до 1711 р. володів козак Ланченко.

¹⁵⁷ Ларіона Клюенка в матеріалах Генерального перепису немає, проте у 1737 р. в Радулі мешкав «Свфім Клюй», племінник «Лукіана Кушнера». Див.: ЦДІАК України. Ф. 51. Оп. 3. Спр. 5663. Арк. 21.

¹⁵⁸ Імовірно, «Стаховъ» і «Свстафовъ» – одна й та сама людина. Див. вище.

¹⁵⁹ Павла Фомина в матеріалах Генерального перепису немає.

2^й пляць Петра Суховсева подъ Максимомъ Рудымъ подъ нимыже описными Раскольниками Синокоси завладѣнный неналежно двора Бусикинаго въ Урочищѣ демудовъ¹⁶¹ на 40 Возъ Лукяна Петрова заланченковымъ боромъ въ островѣ на 30 возъ
 Василия Новгородского на 30 Возъ
 Фоми Новгородского на 30. Возъ
 Мокля Леонова на 30 Возъ
 да въ островѣ къ передѣлу идучи осокина на 5 –
 пляцовъ по 3 воза итого на 15 возъ
 Више писаннымъ землямъ Владѣемымъ иотшедшимъ ограниченіе таково начавъ отъ грунту новосіолского зъ реки днепра увотверницею зотверницѣ логомъ ухалимоновку съ халимоновки улозу мостокъ зъ мостика усорочину лозу, зъ сорочиною лозы усредній – рубльжъ Рубежомъ до болота Перевозного зъ болота Перевозного уболото великое великимъ болотомъ уречку передѣли рѣкою передѣломъ въ озеро – Радуль зъ озера Радуль урѣчку днѣпръ, отколь ипочалась Граница въ семь ограниченіи Синокоса поле пахотное дерево бортное лесы Дровяные въ которомъ имѣють участіе описные Раскольники Кои остались описными попереписѣ подполковника Йоргольскаго¹⁶²
 въ ономъ же ограниченіи всего грунту будетъ Разстояніемъ въ Длину Версть Четири а въ ширину натры версты //

Арк. 22.

Казначейства

На копіи помѣта такова
 Сія Копія всходство учиненнаго учерниговской казенной палатѣ попрошенію упольномоченного отъ купцовъ имещанъ Слободы Радули Тамошнего же мѣщанина Василя Волохина настоящаго ноября 19го числа опредѣленія – Ему Волохину изъ Черниговской Казенной Палаты Совзяти емъ Пошлиныхъ въ Казну денегъ выдана 1816 года – ноября 29 дня – на помѣтѣ подпись Такова

Советникъ Ивановъ

Указные¹⁶³
 пош
 лины
 взяты

Полистамъ Скрепилъ Коллежский Секретарь
 Федор Ильхно
 съ подлинными Читал Регистратор –

Гапоновъ –
 ре¹⁶⁴

Малороссийской Черниговской губерніи въ Городницкой – городовой Ратуше сія Копія съ таковою засвидѣтельствованною считивана ичто оная съ оригиналомъ во всемъ верна въ томъ Городницкая Городовая Ратуша подписомъ съ приложениемъ Казенной печати Свидѣтельствуеть 1816 года августа 23 дня

Бургомистръ Яковъ Свдакимовъ
 Ратманъ Карпъ Глибенковъ

Указание
 пошлины
 взяты

Секретарь д Клиса¹⁶⁵ Марченко

Канцеляристъ Жаккеля

¹⁶⁰ У матеріалах Генерального перепису Макар Землянський записаний під прізвищем «Лисив».

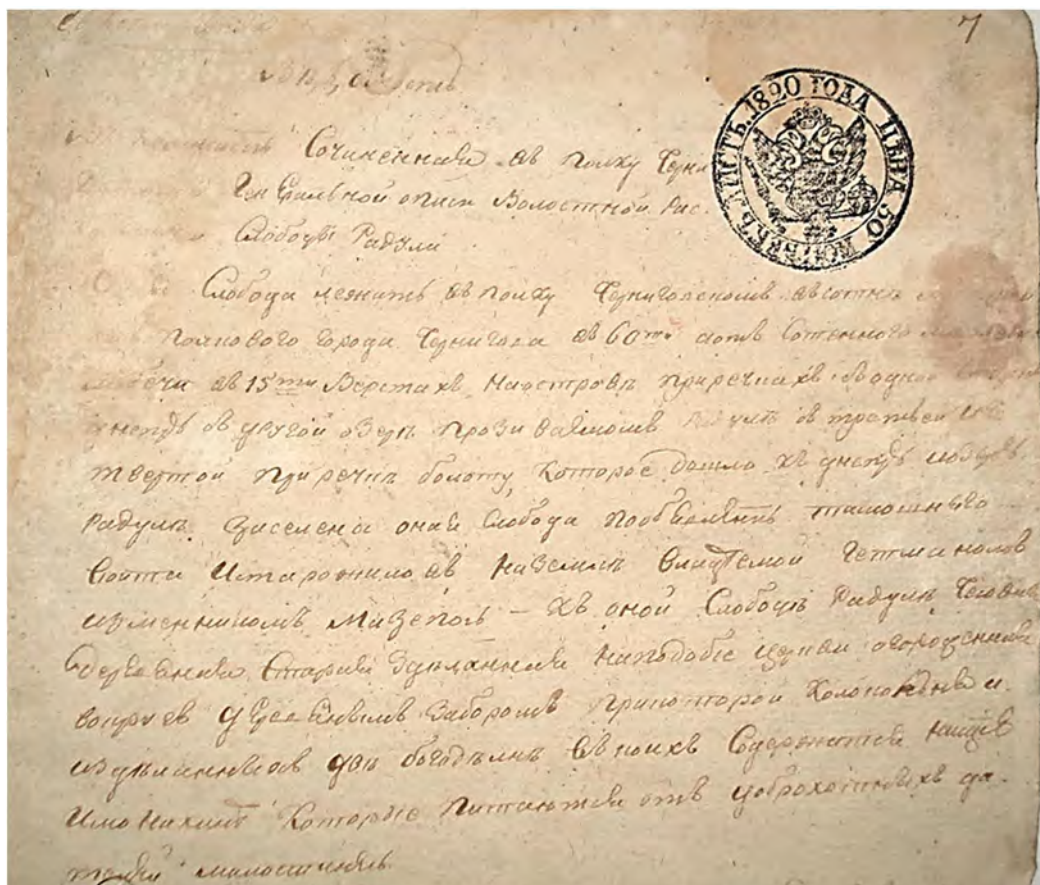
¹⁶¹ Правильно урочище «Демидовъ».

¹⁶² Правильно полковник Єргольський, який очолював комісію з перепису розкольників у Стародубському та Чернігівському полках у 1715–1718 рр. Представники цієї комісії здійснювали перепис, у т. ч. у слободі Радуль.

¹⁶³ Слід читати «в казну пошлины взяты».

¹⁶⁴ Частина слова «ре» написана іншою рукою та іншим чорнилом, це – продовження скрепи або рекламанти.

¹⁶⁵ Клис (Клиса) – жіноче ім'я хакаського походження.

Фрагмент копії відомості Генерального опису слободи Радул¹⁶⁶.

References

Asadchev, O. (2020). Knyha Pamiati selyshcha Radul Chernihivskoho raionu Chernihivskoi oblasti [Book of Remembrance of the settlement Radul of Chernihiv district of Chernihiv region]. Nizhyn, Ukraine.

Nimchuk, V. (1995). Pravyla vydannia pamiatok, pysanykh ukrainskoiu movoiu ta tserkovnoslovianskoiu ukrainskoiu redaktsii [Rules for the publication of monuments written in the Ukrainian language and Church Slavonic of the Ukrainian edition]. Kyiv, Ukraine.

Асадчев Олександр Іванович – історик-краєзнавець, заступник Голови президії Українського фонду пошуку «Пам'ять», заступник керівника Ріпкинського відділення Товариства «Чернігівське земляцтво» в м. Києві, автор-упорядник «Книги Пам'яті селища Радул Чернігівського району Чернігівської області» (вул. Героїв Маріуполя, 4, кв. 55, м. Київ, 03191, Україна).

Asadchev Olexander – Historian and local lore expert, deputy Chairman of the presidium of the Ukrainian search foundation «Memory», deputy chairman of the Ripkinsky branch of the «Chernihivske zemlyatstvo» Society in Kyiv, author-compiler of the «Book of Remembrance of the settlement Radul Chernihiv district of Chernihiv region» (Heroes of Mariupol Str., 4, kv. 55, Kyiv, 03191, Ukraine).

E-mail: o.asadchev@ukr.net

RADUL VILLAGE OF CHERNIHIV DISTRICT OF CHERNIHIV REGION ACCORDING TO THE MATERIALS OF THE GENERAL DESCRIPTION OF THE LEFT BANK UKRAINE

The purpose of the article is to publicize a document discovered in the Ukrainian central intelligence agency, which relates to the history of the village of Radul (former sloboda). *The methodological* research was carried out using general scientific methods of analysis and synthesis, historical-critical, archival heu-

¹⁶⁶ ЦДАК України. Ф. 1505. Оп. 1. Спр. 228. Арк. 7.

ristics and reconstruction of the text of the description of the Radul sloboda during the General description of Left Bank Ukraine, presented in cursive of the second half of the 18th c. **The scientific novelty** of the study consists in the introduction into scientific circulation a previously unknown written source on the history of the village of Radul, which is characterized by a high degree of informativeness. The materials of the General description contain valuable information about the households, trades and crafts of residents, the amount of taxes, the number, age, working capacity, origin and family ties of the population, as well as information about the time of settlement of a particular family in the sloboda.

Conclusions. The significance of the given document is quite large. After all, there is still no single well-founded opinion in scientific circles about the time of Radul's founding. Despite the multivariate writing of letters, different handwritings, a large number of errors and distortions of surnames and names, as well as the unsatisfactory general state of preservation of the document, which in many cases made it difficult to read, the information of the General description allows us to actually assert that a certain part of old believer families settled in the Radul settlement even during the times of Hetman Mazepa. The publication of this document will be of great help to those who wish to carry out genealogical research of their kind.

Key words: General description of the Left Bank Ukraine, Radul, Lyubetska hundred, Chernihiv regiment.

Дата подання: 4 січня 2024 р.

Дата затвердження до друку: 26 березня 2024 р.

Цитування за ДСТУ 8302:2015

Асадчев, О. Селище Радул Чернігівського району Чернігівської області за матеріалами Генерального опису Лівобережної України. *Сіверянський літопис*. 2024. № 3. С. 51–77. DOI: 10.58407/litopis.240306.

Цитування за стандартом APA

Asadchev, O. (2024). Selyshche Radul Chernihivskoho raionu Chernihivskoi oblasti za materialamy Heneralnogo opysu Livoberezhnoi Ukrainy [Radul village of Chernihiv district of Chernihiv region according to the materials of the General description of the Left Bank Ukraine]. *Siverianskyi litopys – Sive-rian chronicle*, 3, P. 51–77. DOI: 10.58407/litopis.240306.

